

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones

Augustinus, Aurelius

[Basel], 1494-95

Sermones XXI-XL

[urn:nbn:de:bsz:31-306774](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306774)

Sancti Augustini de tempore

suę matri fecunditatē attulit: virginitatē nō
 abstulit. Simeon ille senex diu vixerat: cui⁹
 Luc. 2. etas cōparat anņę: et audierat respōsū qđ si
 esset visurus mortē: nisi prius videret christū
 dñi. Intelligite frēs quātū desiderū habe-
 bant antiqui sancti vidēdi christū. Sciebāt
 illū esse venturū: et oēs qui pie viuebāt dice-
 bāt: *Qđ si hic me iuentiat illa natiuitas: Qđ si*
qđ credo i scripturis: videā oculis meis. Et
vt nouerit quātū desiderū habebāt sancti
qđ nouerant p scripturas virginē pariturā: sic
 Esa. 7. audistis cū Esaias legeret: *Ecce virgo acci-*
piet i vtero et pariet filiū: et vocabitis nomē
eius emanubel. Emanubel qđ sit euāgelii
 Matth. 1. nobis aperuit dicens: qđ interpretat nobiscū
 de⁹. *Nō tibi videat impossibile vt xgo pareret:*
virgo pariet pmaneret. Intellige natū deū
et si miraris xginis partū. Et qđ nouerit an-
tiquos sanctos et iustos optasse videre qđ
 Matth. 13. cōcessū ē huic seni simeoni: dñs nō ipse iesus
 christ⁹ ad discipulos suos loquēs ait: *Abul-*
ti iusti et pphete voluerūt videre qđ vos vi-
detis et nō viderūt: et audire qđ auditis et non
audierūt. Abultū senex iste fuit ad audiēdū
serus: sed ad vidēdū matur⁹. Nō expecta-
uit vt christū audiret loquentē: qm̄ agnouit
infantē. Et hoc illi cōcessū erat iā decrepito:
quasi desiderātū et suspirātū et dicētū quotidie
in orationibus suis: Qñ veniet? Qñ nascit?
Qñ videbo? Putas durabo? Putas hic me
inueniet? Putas isti oculi videbūt p quem
 cordis oculi reuelabunt? *Dicebat ista i ora-*
 tionib⁹ suis: et p desiderio suo accepit respō-
 sum: qđ non gustaret mortē nisi prius videret
 christū dñi. Gestabat eū maria mater ei⁹ in-
 fantē: vidit ille et agnouit. Ubi nouerat qđ
 agnouit? An int⁹ ē reuelat⁹: qui foris ē nat⁹?
 Uidit et agnouit. Agnouit simeon infantē
 tacētē: et occiderūt iudei iuuenē mirabilia fa-
 cientē. Cū qđ cognouisset: accepit in vlnas su-
 as: hoc est in brachia sua: amplexat⁹ ē eum.
 Portabat a quo portabat. Ipse em̄ est chri-
 stus sapiētia dei: attingēs a sine vlnis ad finē
 fortit⁹: et disponēs oia suauit. Quāt⁹ ibi erat
 et qđ magn⁹: qđ paruus fact⁹ erat. Paruus fa-
 ctus: paruos q̄rebat. Quid ē paruos quere-
 bat? Non supbos sed hūiles colligebat. In
 p̄sepi dignat⁹ est poni vt esset priorū cibaria
 iumentoz. Accepit eū simeon i brachia sua
 et dixit: *Hūc dimittis dñe seruū tuū in pace.*
Dimittis in pace: qđ video pacem. Quare qđ

dimittis i pace: qđ viderūt oculi mei saluta-
 re tuū. Salutare dei: dñs iesus christ⁹. An-
 nūciare diē: ex die salutare ei⁹. Habet⁹ qđ pu-
 eri puerū iēsum: sancti senes senē simeonē.
 Si autē q̄ritis vt et iugat⁹ aliqđ vir testimo-
 niū dño p̄hibeat: Zachariā cōsiderate. Hē-
 mo qđ q̄rat aliud frēs mei charissimi: fideles:
 aut xgo: aut vidua: aut cōiugata: aut puer:
 aut cōtinens: aut vxorata: quicqđ plus esse
 v̄s voluerit: nō inuenit quēadmodū ad chri-
 stū p̄tineat. Nō inuenim⁹ testimoniū p̄hibu-
 isse christo adulteros: fornicatores: imūdos.
 Et vt a talib⁹ ei testimoniū p̄hiberet: ipse p̄-
 stitit: ipse donauit. Nō em̄ qđqđ sanct⁹ virib⁹
 suis. Exultemus qđ charissimi: ab hodierno
 die crescūt dies. *Crede in christū et crescat i*
te deus. Credidisti: inchoat⁹ ē deus. Credi-
disti: nat⁹ est christ⁹ in corde tuo. Sed nūqđ
christ⁹ nat⁹ sic remāsit? Creuit: ad iuuentutē
puenit: et i senectutē nō declinauit. Crescat qđ
et fides tua: robur iueniat: vetustate nesciat.
 Sic p̄tinebis ad christū filiū dei: in p̄ncipio
 verbū apud deū. Verbū deū: et verbū caro
 factū est: vt habitaret in nob. *Maieestas ibi*
latebat: vbi infirmitas apparebat. In man⁹
suas simeon infirmitatē accepit: et maiestatē
int⁹ agnouit. Hemo cōtemnat natū: si vult
esse renat⁹. Ad illū p̄tinuit p̄pter nos nasci:
ad nos p̄tinet in illo renasci: qđ venit in hunc
mūdū pctōres saluos facere: iesus christ⁹ do-
min⁹ noster: cui est honor et imperiū in seculu
la seculozū: Amen.

In eodem festo: Sermo XVII Ser. XXI.

Hodie puer nat⁹ ē nobis: hodie fili⁹
 dat⁹ ē nob. Puer in qđ licet teneritu-
 dine mēbroz inualid⁹: et iculpabili
 generatōe p̄clarus. Hodierna em̄ natiuitas
 genitricē inocētig: puritas declarat auctorē:
 hodie fili⁹ dat⁹ ē nob. Hūc nobis ē dat⁹: qđ ē
 ante secula nat⁹. Dat⁹ in p̄tu xginis: fili⁹ de
 substantia genitoris. Cū igit seruilē causā p̄-
 ostiū fidei sperat⁹ quōdā dñator intraret: ru-
 buit iuiolata xginitas. Nec pessulū pudorē
 infregit: et in sacris viscerib⁹ radi⁹ q̄ntē clari-
 tatis effulsit. *Letet⁹ qđ om̄e mūdi hui⁹ exiliū:*
exultet seculū paulo an̄ captiuū. Adistit de⁹
filiū suū qđ naturā terreat: moriā et vincat.
 Terruit nāq; herodē nat⁹: vicit diabolū ino-
 cens crucifix⁹. *Lele dñe sub pelle carnīs ani-*
 mū vtutis: habitū maiestatis paulisp̄ occul-
 ta. Dege i vtero xginis: egredere et cōgredē
 ex tentorio sacre xginis: Aptatā p me mis-

Matth. 24.

Sermo XXI. In Natali dñi Ser. XVII

Bicipulā: vbi totā liberas creaturā. Sed tanti hui⁹ cōcept⁹ ac part⁹ ⁊ causā ⁊ miraculū per tractem⁹. Ut igit vitioꝝ sordib⁹ absolutus horribilē squalesceret mūd⁹: ab origine tā ī padiso captiu⁹: femīa causa fuit. Sic etenim

Eccl. 25. scriptū ē: A muliere initū factū ē peccati: et

1. Timoth. 2. p illā oēs mouimur. Et ap̄tus paul⁹: Ut in- q̄t seduct⁹ nō ē: mulier aūt seducta in p̄uari- catiōe facta ē. Per hanc q̄ mūdus erūnabili seruitute deplūsus s̄ iugo diaboli anxīa col- la s̄miserat. A q̄ cū q̄s deuict⁹ ē: huic ⁊ ser- uus addit⁹ ē. Soluta igit elemētoꝝ fēdera ta cōpage: diluuiū hōiem deleuit: crimē de- lere nō potuit. Isaac sterilis nō v̄ginis fili⁹: crucis meruit signa portare. App̄hendi me- ruit: vinciri meruit: nō tñ aliqd mūdo cōtu- lisset si potuisset occidi. A Moyses aq̄s purifi- candū agmē solūmō eripit iudaicū: nō totū liberat mūdū: exterminat egyptū non pecca- tū. Regē pharaonē fredo hante subduxit: nō diabolu cū suis legionib⁹ p̄necauit. Da- uid ī iniquitatib⁹ se fact esse cōceptū: nec ipse q̄ mūdi potuit auferre peccatū. Cū p̄ plerasq̄ igit tēpoꝝ gyratiū rotas mūdiale curriculū volueret: neq̄ quispiā mederet: ⁊ ingrauel- centib⁹ culpis ruine h̄cipitis ictu et fremitu toti⁹ orbis mēbra puluesceret ⁊ nemo succur- reret: ad femīnā causa reuertit: ⁊ origo p̄ ori- ginē detricat. Iugo peccati: per genitricē christi. Prosapies impietatis: p̄ p̄sapie pie- tatis. Stirps mort⁹: p̄ stirpē vitē p̄cutit. Ita- cten⁹ causā nūc aptos obrut⁹ miraculis re- uelem⁹. Christū v̄go pepit: mutat naturā: delet ⁊ culpa. Precisū est illud eue infelicitatis egiū: In tristitia paries filios: q̄ ista ī leticia dñm pturiuit. Illa em̄ luxit: ista relu- xit. Illa lachrymas: ista gaudiū ī vētre por- tauit: q̄ illa peccatorē: ista edidit inocentē. Christ⁹ semiauit nō lux⁹: de⁹ seuit si marit⁹. Virgo genuit: q̄ v̄go p̄cepit. Inuiolata pe- pit: q̄ ī p̄ceptu libido si fuit. Utrobic⁹ mira- culū: ⁊ sine corruptiōe grauida: ⁊ in ptu v̄go puerpera. Adatrimonū in fide: part⁹ ī v̄gi- ne. Gabriel ille horū sp̄saliū inūci⁹ fuit.

Luce. 1. Quid dixerit: qd̄ audierit referat: Aue inq̄t ḡfa plena: dñs tecū. A salutatione incipit q̄ salutē ī lingua portauit. Sileat nūc a femis: sileat tortuosi serpēt⁹ male suadibilis sibil⁹: ad matrē dñi n̄si angel⁹ est locur⁹: Aue inq̄t ḡfa plena: dñs tecū. Ḡfa referē p̄ culpa: ple- na dicit nō vacua. Impleta est q̄ ḡfa: ⁊ eua- cuata ē culpa. Hoc mō ⁊ ipsa venerabil v̄go n̄sa in h̄o cōtice plauit. Esuriētes impleuit

bonis: ⁊ diuites dimisit ianes: Aue inq̄t ḡfa plena: dñs tecū. Tecū in corde: tecū ī vētre: tecū ī auxilio. Gratulare v̄go: christ⁹ rex e ce- lo suo: venit ī ytero tuo. Ex sinu p̄ris ī v̄tre dignat̄ descendere m̄tis: sed nec regionē suā maestas īfinita deseruit: nec cū v̄ginat̄ au- la dñi accepit idusit. Fides a tra ī celū erecta est. Huic christ⁹ insedit: ⁊ p̄ ipsā in tēplū pu- doris intravit. B̄ndicta tu ī m̄s̄erib⁹: q̄ vitā ⁊ viris ⁊ mulierib⁹ pepisti. Ede inculpabilis femīa inuolabilē virū: ac sic ⁊ femīnā salua- bis ⁊ virū. Sua mat̄ gener⁹ n̄si p̄nā intulit mūdo: genitrix dñi n̄si salutē ⁊ femīe gessit ⁊ viro. Bucrix peccati maledicta: auctrix me- riti b̄ndicta. Ita em̄ ad eā celestī nūci⁹ insit: B̄ndicta tu ī mulierib⁹. Genere sexuali oēs appellat̄ equidē cōiter mulieres: s̄ sunt etiā icorrupta v̄ginitate pudoris p̄prietate distā- tes. Illa occidēdo offuit: ista viuificādo p̄- fuit. Percussit illa: at ista sanauit. Pro iobe diētia em̄ obediētia cōmutat̄: ⁊ fides p̄ p̄- dia recōpensat̄. Plaudat iterū organis ma- ria: ⁊ inter veloces articulos tympana cōcre- pent. Excludat cant⁹ digitis: pariat christū ludētib⁹ psalmis. Locinat̄ letātes chori: ⁊ al- ternatib⁹ modis dulcifona carmina misceat̄. Abuscū maria inē iuuēculas melos exerce- at: q̄ dulce v̄bū plectris sanctis p̄s modu- lantib⁹ pturiuit. Interea iudca q̄ ipsa tym- panū crudelitat̄ aptabat: ⁊ christū in ligno tendebat. Postq̄ em̄ sceleris errabūda ma- nus icōpositis numeris discrepauit: cōfessī barbar⁹ ille fragor truculenti stridoris infre- muit: Crucifige: crucifige. Reciprocatō igit

Luce. 23. die q̄ criminosa egypt⁹ seriret: tympanū ma- **Luce. 15.** rie n̄se pulsātū v̄bū edidit: ⁊ suę lingūe pul- sabulo puerpera n̄sa letos sui oris cant⁹ effu- dit. Audiam⁹ igitur quēadmodū tympani **Luce. 1.** stria n̄sa cātauerit: Adagnificat aīa mea do- minū: et exultauit sp̄s meus ī deo salutari meo. Quia respexit hūilitatē ancille suę: ecce em̄ ex h̄ beatā me dicēt oēs generatiōes. Quia fecit mihi magna q̄ potēs est. Causa igit̄ inualecētis errati miraculū noui part⁹ efficit: et eue planctū marie cantus exclusit. Deniq̄ post illi⁹ b̄ndicibilis salutationis ⁊ p̄- sagiū ⁊ triūphū: tacita secū v̄go mētis alfea- tione cōstigit: q̄lis esset ista saluatio. Hūci⁹ interi⁹ celestī exequit̄: Ne timeas maria iue- nisti ḡfaz aī deū: Ecce p̄cipies filiū ⁊ vocab̄ nomē ei⁹ iesū. At illa dñi sciscitat̄ modū: au- dit auctore sobolis deū. Quō inq̄t fiet istud

Sancti Augustini de tempore

qm̄ virū non cognosco? Spūs inq̄t sanctus
 supueniet in te: et virt^o altissimi obumbrabit
 tibi. Ideo qđ nascet ex te sanctū: vocabit si
 li^o dei. Expandat nūc fides splēdētis vteri
 pulchra tentoria: obumbrat virt^o: spūs sibi
 let naturali calore depulso: tenuis virginē
 aura refoueat: et fluente refrigerio spiramen
 tis cęlestib^o ventilet: alu^o virginalis seris ve
 recūdit coronet. Flāme^o ibi rose fulgor an
 belet: albens liliū candidet: mollis viola ru
 tilet: purpurei spargant flores: et vario nito
 re depict^o christi thalam^o exornet. Respōde
 iā dgo sacra: Citā qđ tricas mūdo? Assen
 sum tuū angel^o p̄stolat: inde est qđ nuncius
 iste morat. **Luc. 1.** Iā audisti: Spūs sanct^o supueni
 et in te: et virt^o altissimi obumbrabit tibi: vt
 prolē gignas: et dginitatē nō pdas. Janua
 cęli quōdam p adā clausa iā sonuit: p ipsam
 nūcius iste pcessit. Deus in porta est: ange
 lū quē moraris expectat. O beata maria se
 culū om̄e captiuū tuū dep̄cat assensum: te
 deo mūdus sup̄ fidei obsidē facit: p te paren
 tū suorū iniurias abstergi dep̄cat. Ipse por
 qui offensus ē misit: claustrū qđ iniquitas nra
 cęlo infixerat referauit. Est nobis adit^o si as
 sensus tuus fuerit cōmodat^o. Et nobis suc
 curris et tibi: qz nobis p̄na succussit: et tibi
 nuptias filio suo in tuo thalamo pater p̄pa
 rabit. De^o in ipsis spōsalib^o gaudijs relaxat
 quicquid eū offenderat mūdus. O et tu ange
 le tanti regis nūcie: et secreti diuini legate: q
 ex palatio impatorię maiestatis indulgētā
 red dis criminosis: vitā mortuis: et pacē sa
 crā attulisti captiuis: vige virginē nō de dei
 munere diffidentē: sed de muneris magnitu
 dine cogitantē. Saue partib^o seculi: cōscius
 secretorū cęli: letabunt focij tui: si negociuz
 iuueris mūdi. Mos a vestro cōsortio impie
 tatis mucro diuisit: p vos de reditu nro tra
 ctatur. Inspice squalentē nr̄i carceris mise
 riā: et loquere festinus ad mariam. Usq; quo
 moraris o virgo nunciū festinantē? Intuere
 deū in cęli me vestibulo sustinentē: respōde
 ver bū: et suscipe filiū. Da fidē: et senti virtu
 tē. Pande sinus roseos virgo p̄petua: fides
 tua mō aut aperit cęlū aut claudit. Ecce in
 q̄t ancilla dñi. Introeat rex in cubiculū suū:
 Siat mihi fm̄ verbū tuū. Nec mora reuertit
 nūcius: et nuptialē thronū ingredit christ^o.
 Accipit stolā carnis i thalamo virginis: in
 tra thesaurū maiestatis sacculū carnis cessit.
 Diuinitati sponsat hō: premiū accipit caro.
Ps. 118. Procedit christus q̄si sponsus de thalamo

suo: cū p̄sagio nuptiarū exiit ad campū seculi:
 cucurrit sicut gigas exultando p viā: pue
 nit vsq; ad crud tropheū: et ibi firmavit ascē
 dendo cōiugiū: vbi cōsentiret alienantē in
 suplicijs creaturā: cōmertio pietatis se pro
 cōiuge dedit ad p̄nā. Tradidit quoq; car
 bunculatā sui sanguis gemmā: et copulauit
 sibi p̄petuo iure matronā. Aptauit inq̄t vos
 aplius vni viro virginē castā exhibere. Ecce
 nūc q̄ fuerat feta facta est ancilla: qz vidit vi
 tā suā in ligno p̄dentē: et nō credidit liberā
 tē. Gaudeam^o q̄ frēs in cōmertio dei et homi
 nis: spōsi et sponse: christi et ecclie: saluatoris
 et dginis: q̄ dū despōsaret fabro: cęli nupsit
 architecto. Ueneremur christū in p̄sep̄: qui
 quadrifariū mundū repleuit in fide. Adore
 mus p̄anos infantie: ex quib^o facta sūt em
 plastra nature. Honorate pastores: qui p̄mi
 mysteriū ab angelis didicerūt. Plaudam^o
 cūcti cū cęlestib^o angelis officijsq; diuinis: et
 cęli et terre pacē bonę volūtatis hominibus
 nūciem^o. Date gloriā i excelsis deo: redēpti
 credite datā pacē esse captiuis. Estote homi
 nes bonę volūtatis: vt mereamini p̄miū li
 bertatis: ipso donāte qui viuit et regnat i se
 cula seculorū: Amē.

In eodem festo: Sermo XVIII Ser. XXII.

A Enerāda natiuitas saluatoris: qui
 nat^o i carne ē: hūilitatis ē instrumē
 tū: pietatis mysteriū: et eterne spei
 remediū manifestū. Hac die ē nat^o ex d̄gine
 matre: q̄ ante secula etern^o ē genitus ex deo
 p̄fe. In illa natiuitate ex impassibili nascit
 genitore: ex ista incorrupta nat^o est virgine.
 Illā solus p̄ sciuit ipse q̄ genuit: hāc in se so
 la d̄go et maī intemerata cognouit: q̄ virū i
 cōcipiēdo nō ptulit. In p̄fe impassibilitas: i
 matre incorruptibilitas. In p̄fe p̄petua di
 uinitas: in m̄fe eterna d̄ginitas. Sic em̄ ad
 eam dñs loquit p̄ p̄phētā: Et despōsabo te
 mibi in eternū. Semp̄ q̄ d̄go est q̄ semp̄ spō
 sa ē: et q̄ vocabulo spōse nō caruit: in eternū
 virgo p̄māsit. Et despōsabo te inq̄t mihi in
 eternū: qz q̄ spōsa eterna dicit: eterna virgo
 p̄bat. Ex p̄fe inuisibilis: ex m̄fe visibilis: Et
 incōparabilis ex p̄fe atq; incōparabiliter ex
 matre: qz incorruptibilis i illa natiuitate pa
 trē deū habet sine homie m̄fe: in ista matrē
 habet virginē: s̄ hoicm nō habet patrē. In
 illa cōtern^o et p̄fis et cōtern^o auctoris: i ista
 fili^o ē d̄ginis et auctor est m̄fis. Ipse em̄ for
 mauit vterū qui descendit in vterū: exiuit de
 vtero et non corrupit vterum: vt qui deum

2. Cor. 11.

Ser. XXII.

Osce. 1.

Sermo XXII. In natali dñi Ser. XVIII

patrē habet in cēlis: virginē matrē haberet in terris. In illo sine tempore genit⁹: in ista in sine temporū natus. In illo nascit sine fine: in ista cōcipit sine femine. In illa sine initio generatiōis: in ista sub cōditione legis ⁊ carnis. In illo inuisibilis de⁹: in ista visibilis hōp corpus: qz verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. In illo impassibilis: in ista mortalis. In illo excelsissim⁹: in ista subiect⁹. Subiectus siquidē iniurijs passiōis et mortis: mortis autē crucis. Sed p̄ hęc oīa est gloriosus in cēlis: qui victor in omnib⁹ inuenit in terris. Elegit sibi in q̄ nascere die: qui fecit omnē diē: ⁊ nō sine gr̄a p̄lationis ceteris est diē⁹ habēdus hic dies: in quo de⁹ i hominē docef fuisse p̄mor⁹. Deniqz ex hodierno dies accepit incrementū: et augmēta sumit cursus sui: qui electus ad gloriā dei nō scitur. Cōceptus est em̄ equinoctio verno: ⁊ natus est solstitio hiberno. Et qua die est cōceptus i vtero virginis: in ipsa resurrexit ab in feris cū gloria passiōis. Et in cōceptu tñ ⁊ in natiuitate eius dies accepit incrementū: ⁊ nascente vera luce: lucis ⁊ diei augmentat officiū. Aduertite interea fr̄es: aduertite dominicū sacramentū. In natiuitate ei⁹ dies p̄ficiat: in passiōe deficit: qz a sexta hora tenebrę factę sunt p̄ totā terrā vsqz ad horam nonā. Et qd̄ iminutū est in passiōe: amplitū est in resurrectiōe. Ecce est illud: Dies diei eructuat verbū: ⁊ nox nocti indicat scientiā. Dies natiuitatis diei passiōis: et dies passiōis diei resurrectiōis. Nox natiuitatis nocti passiōis: ⁊ nox passiōis nocti resurrectiōis annūciat verbū. Illic nati⁹: hic passum. In illa angelorū gaudiū: in ista totius mūdi luctum: sed tñ omnī in resurrectiōe triumphū: qz in vesperū abūdabit fletus: ⁊ ad matutinū leticia. Vesperū passiōis: qñ sequebat̄ eū multitudo populū: et mulieres lamētabant̄ ⁊ plangebāt. Matutinū resurrectiōis: quo mulieres cū gaudio a monumento currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Job. 1. lis hōp corpus: qz verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. In illo impassibilis: in ista mortalis. In illo excelsissim⁹: in ista subiect⁹. Subiectus siquidē iniurijs passiōis et mortis: mortis autē crucis. Sed p̄ hęc oīa est gloriosus in cēlis: qui victor in omnib⁹ inuenit in terris. Elegit sibi in q̄ nascere die: qui fecit omnē diē: ⁊ nō sine gr̄a p̄lationis ceteris est diē⁹ habēdus hic dies: in quo de⁹ i hominē docef fuisse p̄mor⁹. Deniqz ex hodierno dies accepit incrementū: et augmēta sumit cursus sui: qui electus ad gloriā dei nō scitur. Cōceptus est em̄ equinoctio verno: ⁊ natus est solstitio hiberno. Et qua die est cōceptus i vtero virginis: in ipsa resurrexit ab in feris cū gloria passiōis. Et in cōceptu tñ ⁊ in natiuitate eius dies accepit incrementū: ⁊ nascente vera luce: lucis ⁊ diei augmentat officiū. Aduertite interea fr̄es: aduertite dominicū sacramentū. In natiuitate ei⁹ dies p̄ficiat: in passiōe deficit: qz a sexta hora tenebrę factę sunt p̄ totā terrā vsqz ad horam nonā. Et qd̄ iminutū est in passiōe: amplitū est in resurrectiōe. Ecce est illud: Dies diei eructuat verbū: ⁊ nox nocti indicat scientiā. Dies natiuitatis diei passiōis: et dies passiōis diei resurrectiōis. Nox natiuitatis nocti passiōis: ⁊ nox passiōis nocti resurrectiōis annūciat verbū. Illic nati⁹: hic passum. In illa angelorū gaudiū: in ista totius mūdi luctum: sed tñ omnī in resurrectiōe triumphū: qz in vesperū abūdabit fletus: ⁊ ad matutinū leticia. Vesperū passiōis: qñ sequebat̄ eū multitudo populū: et mulieres lamētabant̄ ⁊ plangebāt. Matutinū resurrectiōis: quo mulieres cū gaudio a monumento currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Matth. 27. p̄ficiat: in passiōe deficit: qz a sexta hora tenebrę factę sunt p̄ totā terrā vsqz ad horam nonā. Et qd̄ iminutū est in passiōe: amplitū est in resurrectiōe. Ecce est illud: Dies diei eructuat verbū: ⁊ nox nocti indicat scientiā. Dies natiuitatis diei passiōis: et dies passiōis diei resurrectiōis. Nox natiuitatis nocti passiōis: ⁊ nox passiōis nocti resurrectiōis annūciat verbū. Illic nati⁹: hic passum. In illa angelorū gaudiū: in ista totius mūdi luctum: sed tñ omnī in resurrectiōe triumphū: qz in vesperū abūdabit fletus: ⁊ ad matutinū leticia. Vesperū passiōis: qñ sequebat̄ eū multitudo populū: et mulieres lamētabant̄ ⁊ plangebāt. Matutinū resurrectiōis: quo mulieres cū gaudio a monumento currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Ps. 118. tū est in resurrectiōe. Ecce est illud: Dies diei eructuat verbū: ⁊ nox nocti indicat scientiā. Dies natiuitatis diei passiōis: et dies passiōis diei resurrectiōis. Nox natiuitatis nocti passiōis: ⁊ nox passiōis nocti resurrectiōis annūciat verbū. Illic nati⁹: hic passum. In illa angelorū gaudiū: in ista totius mūdi luctum: sed tñ omnī in resurrectiōe triumphū: qz in vesperū abūdabit fletus: ⁊ ad matutinū leticia. Vesperū passiōis: qñ sequebat̄ eū multitudo populū: et mulieres lamētabant̄ ⁊ plangebāt. Matutinū resurrectiōis: quo mulieres cū gaudio a monumento currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Ps. 29. triumphū: qz in vesperū abūdabit fletus: ⁊ ad matutinū leticia. Vesperū passiōis: qñ sequebat̄ eū multitudo populū: et mulieres lamētabant̄ ⁊ plangebāt. Matutinū resurrectiōis: quo mulieres cū gaudio a monumento currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Luc. 23. sequebat̄ eū multitudo populū: et mulieres lamētabant̄ ⁊ plangebāt. Matutinū resurrectiōis: quo mulieres cū gaudio a monumento currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Job. 20. mēto currebāt: ⁊ discipuli cū gaudio ad monumentū festinabāt. Elegit ergo hęc diem sibi ad natiuitatē: nobis ad felicitatē. Sibi ad obsequiū: nobis ad gaudiū. Sic em̄ pastorib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Luc. 2. storib⁹ angel⁹ p̄dicauit: Ecce inqt̄ annūcio vobis gaudiū: qd̄ erit vniuersę terrę. Quare? Quia nat⁹ ē vobis hodie saluator qui ē christus dñs: vt merito a nobis hodie cantandū sit: Hic ē dies quē fecit dñs: gaudeamus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

Ps. 117. mus et letemur in eo. Crescit ecce dies cum

ortu nascētis: ⁊ lucratiuo puentu vel successibus momētoꝝ: nocrisqz iminuto curriculo defectiōe sentiūt opera tenebrarū. Die em̄ eterno nascēte: augmentū debuit dies temporalis accipere. Nō vt dies aliqd̄ nascenti cōferret: sed vt ex nascēte dies p̄rogatiuā in cremēti vel felicitatis acquireret: ⁊ fieret toti mūdo festiū in q̄ verus deus hō nat⁹ est in carne p̄fect⁹. Dis ḡhui⁹ natiuitatis schola: hūilitatis est officina: patiētę massa: virtutis agonia. Primū qz voluit immēsus ⁊ omnipotēs dei fili⁹ cui⁹ incapabilis potētia et incomprehēnsibilis magnitudo cēlū simul ac mundū cōnect: ambit: amplectit̄: excedit: tanta se angustia ⁊ subtilitate cōtrahere: vt intra vterū virginis clausus: ⁊ qd̄ habebat i maiestate cōprimeret: et qd̄ erat i virtute celaret: tantaqz se hūilitate deponeret: vt fili⁹ hominis esse vellet: q̄ dei fili⁹ nunqz esse cessaret. Sed hō nō nisi de⁹ posset. Intra magnitudinē em̄ suā se occultasse cū potēs sit: non hūanę infirmitatē s̄ diuinę virtutis ē. Nemo em̄ hoim se pōt abscondere aut celare qd̄ nascit̄: qz quā iussit in omnib⁹ natura mortalis: nō pōt tñ quisqz sibi derogare qd̄ natus est. Deus autē n̄ in eo potētiā maiestatis aperuit: cū se intra terminos hūanę infirmitatis abscondit: vt omnipotentē se in hō maxime sacramento mōstraret: q̄ potēstati suę subiret id qd̄ p̄ potēstatē naturę cęlestis omī subiectiōe liberū p̄maneret. Natus em̄ deus ex deo patre hō esse voluit: s̄ id qd̄ de⁹ ante natus ē nō amisit. Ita em̄ esse hō voluit: ⁊ id qd̄ hōis fuit nō in ea q̄ nat⁹ est cōditōe p̄māst. Suscepit em̄ ex maria virgine hoim verū quē p̄ resurrectiōis gloriā leuauit in cēlū. Hūilitas ergo ch̄isti sublimitas ē corpis n̄ri: qz cū hūiliaf dñs exaltat⁹ est hō: ⁊ ita exaltatus est seruus vt in dño simul fieret ipse qd̄ dñs. Hoc beatissim⁹ paulus p̄bat dicēs: Qui trāfigurauit corp⁹ hūilitatis n̄rę cōforme corpori glorię suę: s̄m operationē vt posset subicere sibi oīa. Et iterū: Qui cū in forma dei cōstitut⁹ esset: nō rapinā arbitrat⁹ esse se equalē deo: sed semetipsū exinaniuit formā serui accipiens: in similitudine hominis cōstitutus: et habitu inuētus vt homo: humiliavit se vsqz ad mortē: mortē autē crucis. Propter qd̄ ⁊ deus illū exaltauit: ⁊ donauit ei nomē qd̄ est sup̄ omne nomē.

In eodem festo: Sermo XIX

Sermo XXIII. In Natali dñi Ser. XIX.

Ser. XXIII.

Ps. 32.

Audite filij lucis adoptati in regno dei fr̄es charissimi: audite et exultate iusti i dño: vt vos rectos possit deere laudatio. Audite qđ iā nostis: recolite qđ audistis: amate qđ creditis: p̄dicare qđ amatis: sicut anniuersariū celebratis hūc diē: sic huic diei debitū expectate sermonē. Natus est christ̄: de deo de patre: hō matre. De patris immortalitate: de matris virginitate. De p̄se sine matre: de matre sine p̄se. De patre sine tpe: de matre sine semine. De patre p̄ncipiū vitę: de m̄se finis mortis. De patre ordinās omnē diē: de m̄se p̄secrās istū diē. Premisit em̄ hoīem iohannē qđ tūc nascere cum dies inciperet minui: et nat̄ ē ipse cū dies incepit crescere: vt ex hoc p̄figuraret qđ ait idē Job. 3. hānes: Illū oportet crescere: me aut̄ minui. Debet em̄ vita hūana in se desicere: in christo reficere: vt qđ viuit iā nō sibi viuat: sed ei qui p̄ omnib⁹ mortu⁹ est et resurrexit: Et dicat vnusquisq; n̄m qđ dicit ap̄tus: **V**iuo aut̄ iā nō ego: viuit x̄o in me christ̄. Illū oportet crescere: me aut̄ minui. Laudat̄ eū cōdigne oēs angeli ei⁹ quoz̄ abus etern⁹ est incorruptibili eos sagina viuificans: qz̄ verbū dei est: cui⁹ vita viuūt: cui⁹ eternitate semp viuūt: cui⁹ bonitate semp beate viuūt. Illi eū cōdigne laudat̄ deū apud deū: et dāt gloriā in excelsis deo. Nos aut̄ plebs ei⁹ et oues manū eius: p̄ modulo infirmitatis n̄q; pacē p̄ bonā voluntatē recōciliati mereamur. Ip̄sorū em̄ angeloz̄ vera et hodierna vox ē: quā nato nob̄ saluatore exultando fuderūt: **G**loria in excelsis deo: et i terra pax homib⁹ bonę voluntatis. Laudant̄ qđ illi cōpetenter: laudem⁹ et nos obediēter. Sūt illi nūcij ei⁹: sumus et nos pecora eius. Impleuit in celo m̄sam ip̄sorū: impleuit in terra p̄sepe n̄m. **P**lenitudo m̄se ip̄oz̄ est: qz̄ in p̄ncipio erat verbū: et verbū erat apud deū: et deus erat verbū. Plenitudo p̄seps n̄i est: qz̄ x̄bū caro factū est: et habitauit in nobis. **E**t em̄ panē angeloz̄ māducaret hō: creator angeloz̄ factus ē hō. Illi fruēdo: nos petēdo. Illi capiēdo: nos p̄sando. Illi intrādo: nos pulsando. **Q**uis em̄ hoīm oēs thesauros sapientię et sciētię nouerit i christo occultos: atq; in paup̄tate carnis ei⁹ absconditos? **Q**uia pp̄ nos paup̄ factus ē cū diues esset: vt illi paup̄tate ditaremur. **L**ū em̄ mortalitatē assumeret: mortēq; p̄sumeret: i paup̄tate se ostēdit: sed diuitias dilatas p̄misit: nō ablatas amisit: **M**ulta inuitudo dulcedinis ei⁹:

quā abscondit timētib⁹ se: p̄fecit aut̄ sp̄s̄tib⁹ i se? **E**x pte em̄ scim⁹: donec veniat qđ p̄fectū est. **L**ui capiēdo vt idonei p̄staremur: ille qđ lis patri in forma dei: in forma serui factus filis nobis: reformat nos ad similitudinē dei: et factus fili⁹ hominis vnicus fili⁹ dei: multos filios hoīm facit filios dei: et nutritos seruos p̄ visibilē formā serui p̄ficiat liberos ad vidēdā formā dei. **F**ilij em̄ dei sum⁹: et nōdū apparuit qđ erim⁹. **E**t scim⁹ qm̄ cū apparuerit filius ei erim⁹: qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. **N**ā qui sunt illi sapiētę sciētęq; thesauri: qđ ille diuinitę diuine: nisi qđ sufficiūt nobis? **E**t que illa mltitudo dulcedinis: nisi qđ satiat nos? **O**stēdet qđ nobis patrē: et sufficiet nobis. **E**t i quodā psalmo quidā ex nobis vel i nobis vel p nobis ait illi: **S**atiabor dū manifestabis gloria tua. **I**pse aut̄ et pater vnū sunt: et qđ ipsū videt: videt et patrē. **E**rgo dñs virtutū: ipse est rex gl̄ic. **C**ōuertens nos: ostēdet faciē suā et salui erim⁹ et satiabimur et sufficiet nobis. **D**icat itaq; illi cor nostrū: **Q**uestui vultum tuū: vultū tuū dñe requirā: ne auertas vultū tuū a me. **E**t respōdeat ipse cordi nostro: **Q**ui diligit me: mādāta mea custodit. **E**t qđ diligit me diliget a patre meo: et ego diligā eū: et ostendā meipsū illi. **V**idebāt eū oculis vtiq; illi quibus hoc dicebat: et sonū vocis ei⁹ aurib⁹ audiebāt: et hūano corde hominē cogitabāt: s̄ qđ ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: eundē ipsuz̄ se p̄mittebat ostēdere diligētib⁹ se. **Q**uōd donec fiat: donec ostēdat nobis qđ sufficiat nobis: donec eū fontē vitę potem⁹ et satiemur: iterim dū ambulātes p̄ fidē pegrinamur ab eo: dū esurim⁹ et sitim⁹ iusticiā: formę dei pulchritudinē ineffabili ardore desiderem⁹: formę serui natalē deuoto obsequio celebrem⁹. **N**ōdū p̄teplari possum⁹ qđ genit⁹ ē aī luci ferū a p̄se: frequētem⁹ qđ nocturnis horis ē nat⁹ ex v̄gine. **N**ōdū capim⁹ qđ aī solē p̄manet nomē ei⁹: agnoscam⁹ i sole positū tabernaculū ei⁹. **N**ōdū cōtuemur vniciū p̄manētē in p̄se suo: recordemur sponsū p̄cedentē de thalamo suo. **N**ōdū idonei sum⁹ cōiuuiio patris n̄i: agnoscam⁹ p̄sepe dñi n̄i.

In eodem festo: Sermo XX Ser. XXIII

A hodie a me possit fratres charissimi mi maiestas natiuitatis dñice p̄dicari: p̄ vos mihi a dño facultas ē impetrāda: q̄ten⁹ ipse x̄bū in ore suo cōstituat sacerdoti: nec n̄i oris dedignet officiū: qđ nostrę carnis hodie dignat⁹ est inire cōmercū.

1. Cor. 15.

1. Job. 3.

Col. 2.

Ps. 30.

Job. 14.

Ps. 16.

Job. 10.

Job. 14.

Ps. 23.

Ps. 79.

Ps. 26.

Job. 14.

1. Cor. 2.

2. Cor. 5.

Ps. 71.

Ps. 18.

Ser. XXIII

A

V

Cari:

p̄ vos

mibi

a dño

facultas

ē im-

petrāda:

q̄ten⁹

ipse

x̄bū

in ore

suo

cōstituat

sacerdoti:

nec n̄i

oris

dedignet

officiū:

qđ no-

strę

carnis

hodie

dignat⁹

est

inire

cōmercū.

Ver. XXIII. XXV. In natali dñi Ver. XX XXI.

Mō em̄ frēs ineffabile diuine generatiōis cō
tendim⁹ apire mysteriū: s̄ nre salutē magnū
z mirabile gestim⁹ gaudiū nūciare: sic dixit
Luc. 2. angel⁹: Ecce annūcio vobis gaudiū magnū
qd̄ erit omī ip̄so. Nullū hodie frēs cōcept⁹:
nullū terreat part⁹. Ubi em̄ v̄ginitas cōee-
pit: integritas parit: dei ē virt⁹ cōscia: nō vo-
lupras. Audi angelū dicentē: Sp̄s sanctus
Luc. 1. supueniet in te: z virt⁹ altissimi obumbrabit
tibi. Hodie frēs nō inchoat deitas: s̄ hūanitas
inchoat: hodie nat⁹ ē nō sibi christ⁹: sed
mibi. Accedite ḡ ad eū z illuminamini: z vul-
t⁹ vester nō erubescet: qz hodie i sole posuit:
B sicut dixit pp̄ba: tabernaculū suū. Diuinū ē
frēs charissimi qd̄ gerit nō hūanū. Nunq̄ ē
nuda v̄ginitas: ḡ eterno pudoris sui honore
decorat. Ad domiciliū castitatis angel⁹ me-
diator aduenit: vt regi aulā: deo tēplū et ce-
lesti sponso thalamū pcuraret. Hascēti em̄
dño nō ē ablata s̄ cōsecrata v̄ginitas: ḡ ipsa
sponsū genuit sui pudoris: ip̄a custodi p̄bet
fidele seruitiū. S̄ta s̄ virgo: virgo sed mat.
Sterilitate em̄ caruit: nō pudore. Astat san-
ctitas: sinceritas: pudicitia: castitas: integri-
tas: fides: z oēs sil affuere vtutes: vt intre-
pida famula suo vtero portaret auctore: z ce-
lestē paritura vtute: sexus sui victricē dolorē
gemitūq; nesciret. Beata sc̄cūditas: ḡ z ho-
norē acq̄sivit materā: z castitatis h̄mū nō
amisit. Nō ḡ dedignat inhabitare qd̄ ē figu-
rare dignat⁹: nec indignat i se carnē cōtingē
quā celesti manu ante cōtrectauit i puluere.
Uenit ad faciē tuā o hō: qz tu ad ei⁹ faciē p-
uenire nō poteras. Et q̄ erat inuisibilis: fa-
ctus p̄ tua redēptiōe visibilis: venit a tuis
Ps. 79. patrib⁹ postulat⁹. Audi vocē clamāt: Ostē
de faciē tuā z saluū erim⁹. Astat testis inno-
cētis: assertor pudoris: nec amississe se sp̄s
sed gloriā agnouisse deū. Sequit nō vt ma-
rit⁹ s̄ vt famul⁹: z obsequiū se ei gaudet im-
pendere: cui cōspicit oēs angelos deseruire.
Hascēs ḡ christ⁹ nō inuenit locū in diuerso-
rio: p̄ quē oīs creat⁹ ē locus. Et velut pegri-
nus nascit: qui totū orbis ē dñs: vt nos cele-
stis patrie faceret eē municipes. Pānis ob-
uoluit: vt scissā humani generis vnitatē suo
redintegrare i corpore: totūq; immortalitatis
vestimētū purpureo sanguis colore: fulgēs
i celestia regna deferret. Hascit frēs: vt ipsā
quā pus hō vitiauerat: melioraret naturā.
Iacet in pānis: sed regnat in celis: hūilia i
cunabulis: s̄ in nubib⁹ tonat. In p̄sepe po-

nit: qz oīs caro sc̄nū: Esaia dicēte monstra. ^{Esa. 49.}
Nos sc̄nū frēs eiusq; flos celestē emūdamur
in panē: q̄ vescēdo puenim⁹ ad vitā eternā.

In eodem festo: Sermo XXI Ser. XXV.

Alīū dei sicuti ē apud patrē equalis ^A
f illi et cōtern⁹: in q̄ cōdita sunt oīa i ^{Col. 1.}
celo z in terra: visibilia z inuisibilia:
verbū dei z deū vitā z lucē hominū si lauda-
re moliamur: nō mirū est nos nō inuenire q̄
bus verbis explicem⁹: qd̄ nulla hūana cogi-
tatio: null⁹ sermo sufficiat. Quō ḡ laudare
digne valeat lingua nra quē cor nrm̄ adhuc
videre nō valet: Ubi oculū cōdidit q̄ possit
videri? Si fugēt iniquitas: si sanet infirmitas:
z fiant beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū vide-
būt. Nō mirū ē inq; nos nō inuenire quib⁹
v̄bis vnū verbū dicam⁹: in quo dictū ē: vt
essem⁹ q̄ de illo aliqd̄ dicerem⁹. Hec em̄ v̄ba
cogitata atq; prolata mens nra format: illo
aut v̄bo ip̄a format. Hec eo mō facit hō v̄ba
quō est fact⁹ ipse p̄ v̄bū: qz nec eo mō genuit
pater vnū v̄bū: q̄ fecit cuncta p̄ v̄bū. Deū
quippe genuit de⁹: sed sil gignēs z genit⁹ vn⁹
est de⁹. Abū dū autē fecit de⁹: s̄ mūd⁹ trāsit:
p̄manet de⁹. Et sic ea q̄ facta sūt seipsa v̄tiq;
nō fecerūt: sic a nullo fact⁹ est p̄ quē oīa fieri
potuerūt. Nō igit mirū: si hō factus int oīa
verbis nō explicat verbū p̄ qd̄ facta sūt oīa.
Ihuc itaq; paululū aures z aios adūtam⁹: si
forte valeam⁹ aliqd̄ cōgruū cōdignūq; dicē
nō ex eo qd̄ in p̄ncipio erat v̄bū: et v̄bū erat
Iob. 1. apud deū et de⁹ erat v̄bū: s̄ ex eo qd̄ verbū
caro factū ē. Si forte dicat a nobis p̄ qd̄ ha-
bitauit i nobis: si forte ibi possit esse dicibilis:
vbi voluit eē visibilis. Prop̄ h̄ em̄ z istū ce-
lebram⁹ diē: q̄ nasci ē dignat⁹ ex v̄gine: quā
generationē suā fecit ab homib⁹ v̄tūq; nar-
rari. In illa v̄o eternitate in q̄ de⁹ de deo na-
tus ē: generationē ei⁹ q̄s enarrabit? Ibi tal ^{Esa. 55.}
dies nō ē: q̄ solēnit celebrat. Hec em̄ trāsit
anniuersario volumie reditur⁹: s̄ manet sine
occasu: qz nō cepit ex ortu. Est ḡ illud vnū
dei v̄bū: illa vita: illa lux hoim: etern⁹ q̄dez
dies: iste autē q̄ hūanē carnē copulat⁹ tanq;
sp̄s p̄cessit de thalamo suo: nūc hodiern⁹
cras sit besternus: Uenit hodiern⁹ natū ex
v̄gine cōmendat eternū: quia etern⁹ natus
ex v̄gine consecrauit hodiernū. Quas itaq;
laudes charitati dei dicam⁹ q̄s gr̄as agam⁹
q̄ nos ita dilexit vt p̄pter nos fieret in tpe: p-

Sermo .XXVI. In natali dñi Ser. XXII

quē facta sunt tpa: et multis seruis suis i mūdo minor esset etate ipso mundo antiquior: sine vetustate hō fieret q̄ hominē fecit: creatur ex matre quā creauit: portaret manibus **Luc. 2.** q̄s formauit: suggeret vbera q̄ impleuit: in p̄sepi muta vagiret infantia verbū: sine q̄ muta est hūana eloquētia: Uide homo qd̄ p̄ te fact⁹ ē de⁹: doctrinā tandē hūilitatis agnosce: etiā nōdū loquēte doctore. Tu quondā **Sci. 2.** in paradiso tā facūdus fuisti: vt omī aīe viuē noīa imponeres: propt̄ te autē creator tuus infans iacebat: et nomīe suo nec matrē vocabat. Tu i latissimo fructuosoz nemoz p̄dio te pdidisti obedientiā negligēdo: ille obediens i angustissimū diuersozū mortalis venit: vt mortuū q̄reret moriēdo. Tu cū esses hō: deus esse voluisti vt perires: ille cū esset deus: homo esse voluit: vt qd̄ pierat inueniret. Tantū te p̄ssit hūana supbia: vt te non posset subleuare nisi diuina grā. Celebrem⁹ ergo cū gaudio diē quo pepit maria chūstū: et cōiugata cōiugij creatorē: et virgo virginū principē: et data marito et mater nō de marito: sed castior q̄ si de marito. Virgo ante cōiugij: x̄go in cōiugio: x̄go p̄gnans: x̄go lactans: sancte quipe matri om̄ps fili⁹ nullo mō virginitatē natus abstulit: quā nasciturus elegit. Bona est em̄ fecūditas i iugio: sed melior integritas i sanctimonio. Homo igit̄ chūstus q̄ vtrūq̄ p̄stare posset vt deus: nunq̄ sic daret matri bonū qd̄ cōiuges diligunt: vt auferret melius p̄pter qd̄ virgines matres eē cōtemnūt. Virgo itaq̄ sancta ecclesia celebrat hodie virginis partū: cui dic̄ **2. Cor. 10.** ap̄lus: Aptauī vos vni viro virginē castam exhibere chūsto. Uide castā virginē i tot populis vtriusq̄ sexus: in tot nō solū pueris et virginib⁹: verū etiā cōiugatis patrib⁹ matrib⁹q̄. Deniq̄ quā x̄ginē castā: nisi in fidei: spei: charitatē integritate et x̄ginitate: Proinde chūstus ecclesiā factur⁹ in corde: prius mariā seruauit in corpe. Hūano quipe cōiugio sp̄so femīa tradit: vt x̄go iā nō sit: Ecclesia x̄o virgo nō esse posset: nisi sp̄sū cui traderet filiū virginis inuenisset.

Ser. XXVI.
A

In eodem festo: Sermo XXII
Anūsfaria dñi incarnatioz vsq̄ frat̄nitatis tam frequēs cōgregatio: exigit a nobis debitū sermōis officij. Itaq̄ fr̄s affectu pio: corde deuoto ianuā dñi pulsē: vt et nobis tribuat fiduciā vtilia dicēdi: et vestrā charitatē fructū audiēdi

adiuet. Itaq̄ nos hūiliem⁹: qz saluator et magister hūilitatis dñs n̄s iesus chūst⁹ x̄ginis fili⁹: x̄ginū sp̄sus: virginali vtero coporalit̄ est nar⁹: virginali cōnubio spiritalit̄ cōiugat⁹. Hodie itaq̄ nasci dignat⁹ est per quē facta sunt omnia: manens qd̄ est: exhibens tibi qd̄ es. Adanens apud patrē in diuinitate suscepit nostrā infirmitatē in hūanitate. Duas nāq̄ natiuitates domini accipimus: vnā diuinā: alterā humanā: tamen vtrāq̄ mirabilē. Illā sine matre: istā sine patre. Illā eternā vt crearet temporales: hanc temporalē vt p̄staret eternā. Ille em̄ de quo dicit Iohannes euangelista q̄ in principio **Iob. 1.** erat verbū: et verbū erat apud deū: et deus erat verbū: et qz omnia p̄ ipsum facta sunt: et sine ipso factū est nihil: qd̄ factū est: ille tantus: ille in forma dei equalis p̄ri: ille sine tempore fabricator temporū: ille ex nullo seculo ante omnia secula: iudex seculi factus est tā parū vt de femina nasceret: s̄ māsit tā magnus vt a patre nō separaret. p̄bentes ei obsequiū et testimoniū tanq̄ lucernę venturo dici omnes p̄phete p̄nunciantes: et ante ipsum nascendo venerūt: post credendo ad hēserūt. Sportebat em̄ vt p̄nunciaret venturus: factur⁹ miracula: quib⁹ miraculis bñ intelligētibus appareret hō paruos ad paruos: sed hūilis ad supbos. Paruitatē suam docens hominē vt se agnosceret et parū: ne nō grādescēdo se crederet magnū. Est enim supbia: nō magnitudo sed tumor. Qd̄ autē tumor videt magnū: sed nō est sanū. Ut autem generis humani istum tumorē sanaret ipse medic⁹: ipsa medicina nō solū medicamentū adhibēs apparuit int̄ hoīes hō: offerens hoīem vidētib⁹: deū seruās credētib⁹. Aspect⁹ em̄ hūilitatis ei⁹: sanauit infirmos. Et dū erant homines q̄ deū viderēt in homie nectū sp̄ suā ponerēt in homie q̄ seq̄ nō deber: de⁹ sequēdus erat q̄ videri nō poterat. Ut ergo exhiberet in homie: et qui ab homie videret: et quem homo sequeret: deus factus est homo: aliquid te magnum credere debes. Sed q̄a verbū caro factū est: et habitauit in nobis: eadem sapientia quē de deo genita est: dignata est etiā inter homines creari: quo p̄tinet illud: Dñs creauit me in principio viarum suarū: Est enim eius principij caput ecclesię: quod est chūst⁹: hominem p̄ quem viuendi exemplū vobis daret: **Eccl. 24.**

Sermo XXVII. In Natali dñi Ser. XXIII

hoc est via certa qua pueniremus ad deum. Non enim redire potuimus nisi humilitate qui supbia lapsi sumus: sicut dictum est p̄ me nostrę creature: Sustate et eritis sicut dij. huius igitur hūilitatis exemplū: id est vic̄ querendum fuit. Ipse reparator noster in se ipso demonstrare dignatus est: qui non rapinam arbitratus est esse se equalē deo: sed semetipsum exinaniuit formā serui accipiēs: vt crearet homo in principio viarū eius: verbum p̄ quod creata sunt omnia. Quapropter vnigenitus et primogenitus dominus noster: diuinarū scripturarū auctoritate p̄dicat: Unigenitus de patre: primogenitus a mortuis. Quapropter fm̄ id quod vnigenitus est: fratres nō habet. Fratres tamen vocare dignatus est omnes qui post eius et per eius primatū in gratia nascimur p̄ adoptionem filiorum: sicut apostolica disciplina cōmendat. Naturalis ergo filius fm̄ id quod p̄mo genitus est frater: de ipsa patris substantia vnicus natus est: id existēs quod pater est: deus de deo: lumen de lumine. Nos autem nō lumen naturaliter sumus: sed ab illo lumine illuminamur: vt sapiētia lucere possimus in secula seculorū: Amen.

Ser. XXVII In eodem festo: Sermo XXIII

Audē dñi loquet̄ os meū: Eius dñi per quem facta sunt omnia: et qui factus est inter omnia. Qui est patris reuelator: matris creator. Filius dei de patre sine matre: fili⁹ hominis de matre sine patre. Magnus dies angelorū: paruus in die hominū. Verbum dei ante omina temporā: verbū caro oportuno tempore. Lōditōr solis: conditus sub sole. Lunctā secula ordinans de sinu patris: hodiernū diem consecrans de vtero matris. Ibi manēs: hinc p̄cedens. Effector celi et terre: sub celo exortus in terra. Ineffabiliter sapiens: sapienter infans. Abundū implēs: in p̄sepio iacens. Sydera regens: vbera lambens. Ita magn⁹ in forma dei: breuis in forma serui: vt nec ista breuitate magnitudo illa minueret̄: nec illa magnitudine ista breuitas p̄mueret̄. Neq̄ enim quando mēbra hūana suscepit opa diuina deseruit: nec attingere a sine vsq̄ ad finē fortiter et disponere omnia suauiter destitit. Quādo infirmitate carnis indut⁹: virginali vtero receptus est nō inclusus: vt nec angelis subtraheret̄ sapiētie cibos: et nos gustarem⁹ q̄ suauis est dñs. Quid hoc mira-

ramur de verbo dei: cū sermo iste quē p̄mimus ita liber sensib⁹ insuat: vt eū et recipiat et nō includat auditor? Nā nisi reciperet̄: neminē instrueret. Si includeret̄: ad alios nō veniret. Et vtiq̄ sermo iste verbis syllabisq̄ diuidit̄: nec tamē ex eo tanq̄ ex cibo v̄tris singulas particulas tollitis: sed oēs totū auditis: totū singuli capitis. Nec timemus dū loquimur: ne totū audiēdo vnus absumat: ne alter possit habere q̄d sumat: sed ita vos attentos esse volum⁹: nullius aurē mentēq̄ fraudātes: vt et totū singuli audiat̄: et totū ad audiendū ceteris relinquatis. Neq̄ hoc fit alternis tēporib⁹: vt cū p̄mo qui dicit̄ ad te p̄mo intrauerit: exeat a te vt ad aliū possit intrare: sed simul ad oīs venit: et tot⁹ ad singulos puenit. Et si totus memoria teneri voluisset: sic ad totū audiendū oīs venisset: ita cū toto singuli rediret̄: quātomagis v̄bū dei p̄ q̄d facta sūt oīa: et q̄d in se manēs inouat oīa: q̄d nec locis p̄cludit̄: nec t̄pib⁹ tēdit̄: nec moris breuib⁹ lōgisq̄ variat̄: nec voce cib⁹ text⁹: nec silētio terminat̄: quātomagis hoc tantū et tale verbū potuit matris v̄terū assūpto corpe secū dare: et de sinu patris nō emigrare. Hinc ad oculos hūanos exire: inde mētes angelicas illustrare. Hinc ad trās p̄cedere: inde celos extēdere. Hinc hō fieri: inde hoies facere. Nemo q̄ credat dei filiū cogiternū et coequalē cōuersū et cōmutatū esse hominis filiū: s̄ pot⁹ credam⁹ et nō cōsumpta diuina et p̄fecte assūpta hūana substantia manētē dei filiū: factū hominis filiū. Neq̄ enī q̄ dictū est: Deus erat verbū: et verbū caro factū est: sic verbū caro factū est vt esse desereret de⁹: q̄ in ipsa carne q̄d verbū caro factū est: emanubel natū est nobiscū de⁹. Sic verbū q̄d corde gestam⁹ sit vox cū id ore p̄ferim⁹: nec tñ illud in hāc cōmutat̄: sed illo integro ista in q̄ p̄cedat assumit̄: vt et int⁹ maneat q̄d intelligat̄: et foris sonet q̄d audiat̄: hoc idē tñ p̄ferit̄ in sono q̄d ante sonuerat in silētio: atq̄ ita v̄bū cū sit vox non mutat̄ in voce: s̄ manēs in mētis luce: et assumpta carnis voce p̄cedit ad audientē: et nō deserit cogitantē. Nō cū ipsa vox in silētio cogitat̄: q̄ vel gr̄ce est: vel latine: vel lingue alteri⁹ cuiuslibet: sed cū ante omnē linguarū diuersitātē res ipsa q̄ dicēda ē adhuc in cubili cordis quodāmodo nuda est intelligenti: q̄ vt inde p̄cedat loquentis voce vestit̄: T̄rū v̄trūq̄ h̄ et q̄d cogitat̄ intelligēdo: et q̄d sonat

In II. sc. 107
III. 2. 56.

E

Job. 14

Ser. XXVIII. In Natali dñi Ser. XXIII.

Daudiendo mutabile atq; dissimile est: Neq; illud manebit cum oblitus fueris: neq; hoc cum silueris: Verbu autē domini manet in eternū: et incōmutabiliter manet. Et cū carnem assumpsit ex tempore: vt ad temporale vitam nostram pcederet: nō in carne amisit eternitatē: s; etiā carni pstitit immortalitatē: ita ipse tanq; sponsus pcedens de thalamo suo: exultauit vt gigas ad currendā viam.

Qui cū in forma dei esset: non rapinā arbitratu est esse se equalē deo: sed vt propter nos fieret qd nō erat: semetipsū exinanīuit: non formā dei pdens: sed formā serui accipiens: et p hanc in similitudinē hominū factus: nec ppria substantia: sed habitu inuētus vt homo. Hoc enim totū qd sumus vel in anima vel in corpore: nostra natura est: illi habitus. Nos nisi hoc essemus: non essemus. Ille si hoc nō esset: esset vtiq; deus. Et cum hoc esset: cepit qd non erat: homo factus pmanens deus: vt nō vnum horū sed vtrūq; verissime diceret. Et ppter qd homo factus est: Quis pater maior me est: et ppter qd pmanens deus: Ego et pater vnū sumus. Itaq; si verbū in carnē: hoc ē deus in hominē mutatus conuertere: nō esset verū: nisi pater maior me est: qz homine maior est deus. Illud autē falsum esset: Ego et pater vnū sumus: sed vnū fuimus: qz nō sunt vnū deus et homo: s; forsitan posset dicere: ego et pater vnū fuimus. Qd enim erat et esse destitit: nō est vtiq; sed fuit. Nūc autē et propter verā formā serui quā acceperat verū dixit: Pater maior me est: et ppter veram formā dei in qua pmanebit verū dixit: Ego et pater vnū sumus. Exinanīuit ergo se apud homines: nō ita factus qd nō erat vt non esset qd erat: sed occultans qd erat et demonstrās qd factus erat. Proinde qz virgo cōcepit et peperit filium ppter manifestā serui formā puer natus est nobis. Quia dō dei verbum qd manet in eternū: caro factū est vt habitaret in nobis: ppter dei formā latentem sed manentē: sicut nunciauit Gabriel: vocamus nomē eius emanubel. Factus est enī homo pmanens deus: vt et filius hominis recte vocetur nobiscū deus. Nō alter deus: nō alter homo. Exultet in credētib; mundus: quibus saluādis venit p quē factus ē mūdus. Conditor maris: natus ex maria. Filius dauid: dominus dauid. Semē abrahę: qui est ante abrahā. Factor terre: factus in terra.

Creator celi: creatus sub celo. Ipse est dies quē fecit dñs: et dies cordis nr̄i: ipse est dñs. Ambulem⁹ in lumine eius: exultem⁹ et iocundemur in eo: qui viuuit et regnat in secula seculorum: Amen.

In eodem festo de eo qd scriptū est in euāgelio scdm Johannē: In mūdo erat et mūdus p ipsum fact⁹ est etc. Sermo

XXIII Ser. XXVIII

Christus fr̄s in mūdo erat: et mūdus factus est: et mūdus enī nō cognouit. Qui mūdus p eum factus est: qui mūd⁹ enī nō cognouit: Nō enī mūdus qui p eū factus est: ipse enī cognouit. Quis est mūdus qui p eū fact⁹ est? Celi et terra. Quomō enī non cognouit mūdus: qm̄ in eius passiōe sol obscuratus est? Quomō eum terra nō cognouit: qm̄ pendente illo in cruce cōtremuit? Sed mūdus enī nō cognouit: cui⁹ pnceps est ille de quo dictū ē: Ecce venit princeps mūdi hui⁹: et in me nihil inuenit: Homines mali mūdus vocant. Inde acceperūt nomē ex eo qd amant. Amādo deū efficiunt dii: ergo amādo mūdū: mūdus dicitur. Sed de⁹ erat in christo mundū recōcilians sibi. Mūdus ergo eum nō cognouit. Nūquid oēs? In sua ppria venit: et sui euz non receperūt. In sua? Dia ipsius: sed ppria ipsi⁹ dicunt: vnde mat̄ eius erat vnde carnē cōceperat: ad q̄s aduētus sui p̄cones an̄ p̄miserat: qd⁹ legē dederat: q̄s de egypti seruitute liberauerat: quorū patrē carnalem elegit abrahā: qz verū dixit: Ante abrahā ego sum. Nec sic dixit: Anteq; abrahā fieret ego sum. In principio erat verbum: nō factū erat. Ergo in ppria venit et sui enī nō receperunt. Quorū autē receperūt eū? Eltiq; ibi apostoli qui eum receperūt: ibi illi qui ante iumentū ramos ferebāt et p̄cedebant et seq̄bant: et vestimēta sua stenebant: et magna voce dicebāt: Osanna filio dauid benedict⁹ qui venit in nomē dñi. Tunc pharisęi dixerunt illi: Cōpescē pueros ne tibi ista clamēt. Et ille. Si isti tacebūt: lapides clamabunt. Quid lapides nisi q̄ colūt lapides? Si paruuli pueri tacebūt: maiores et minores gentes clamabūt. Qui lapides: nisi lapides de quibus dicit ipse Jobānes: Qui venit vt testimoniū p̄hiberet de lumine? Lum enī videt ipsos iudęos sup̄bire de genere abrahę:

Sermo XXIX. In festo Epiphaniæ dñi Ser. I

Matt. 3. ait illis: Generatio viperarū: Illi seducebāt filios abrahe. Potēs est em̄ deus de lapidi/ b^o istis suscitare filios abrahe: Quos p̄uide bat in spū: de illis dicebat. Hos siquidē p̄e uidebat: Potens est em̄ deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe: De qb^o lapidi/ bus inq̄r: Si isti tacebūt lapides clamabūt. Adodo audistis et clamastis: Impletū est: la/ pides clamabūt: de gentib^o em̄ venimus in parētib^o nostris: lapides adorauim^o. Ideo canes dicti sum^o: Recordamini qd̄ audierit ml̄ier illa q̄ clamabat post dñm: q̄ erat cha/ nanea: idolozū cultrix: ancilla demoniorū.

Matt. 15. Quid dixit iesus: Nō est bonū tollere panē filioz et mittere canib^o. Nūquid aduertistis quēadmodū canes lapides vinctos lingūt: sic s̄t oēs simulacroz cultores: Sz venit no/ bis gratia. Quorū autē receperūt eū dedit eis potestātē filios dei fieri: Ecce habet^o mō natos: dedit eis potestatem filios dei fieri.

Job. 1. Quib^o dedit: His qui credūt i nomie eius. Et quō filij dei fiunt: Qui nō ex sanguinib^o neq^{ue} ex volūrate viri: nec ex volūrate carnis

L sed ex deo nati sunt: Intendite ergo: isti ex deo nati sūt: accepta potestate vt filij dei fi/ erent. Ex deo nati sunt: non ex sanguinib^o: qualis est p̄ma natiuitas: qualis est natiui/ tas misera veniēs ex miseris. Sed q̄ ex deo nati s̄t qd̄ erāt: Vñ p̄mū nati erāt ex sangui/ nib^o mixti sanguib^o et masculi et femie: cōmix/ tiōe carnis masculi et femie: Inde nati erāt. Adō vnde: Ex deo nati sūt. P̄ia natiuitas ex masco et femia. Secūda natiuitas ex deo et ecclesia. Ecce ex deo nati sūt: Unde factū est vt habitaret in nobis. Magna mutatio: ille fact^o caro: iste spūs. Quid est hoc: Qua/ lis dignatio fratres mei: Et erigite animū ad speranda et capiēda portioza: nolite adij/ cere cupiditatib^o sc̄cularibus. P̄recio empti estis: p̄pter vos verbū caro factū est: p̄pter vos qui eratis filij hoīm efficeremini filij dei. Quid erat ille: qui fact^o est: Qui eratis vos: Quid facti estis: Erat ille fili^o dei q̄ factus est fili^o homis. Eratis vos filij hoīm q̄ estis filij dei facti. Cōmunicauit nobiscū mala et daturus ē nobis bona. Sed ille ipse q̄ fact^o est filius homis distat a nobis. Hos filij ho/ minū p̄ cōcupiscētā carnis: ille filius homis p̄ fidē virginis. Abater cuiuslibet homis cō/ cubuit et cōcepit: Unusquisq^{ue} autē natus de homie p̄se suo: et de homie matre sua: L̄bi/

stus autē natus de spūs sancto et maria virgi/ ne. Ad nos accessit: sed a se nō multū reces/ sit: imo a se qd̄ de^o est nunq̄ recessit: sed ad/ didit qd̄ erat nature nostrę. Accessit em̄ qd̄ nō erat: nō amisit qd̄ erat. Factus est filius hominis: sed non cessauit esse filius dei: per hoc mediator in medio. Quid est in medio: Nec sursum: nec deorsū: Quō nec sursum nec deorsum: Nec sursum: q̄ caro est: nec deor/ sum: q̄ nō peccator: sed tamē inquātū deus semp sursum. Nō eim sic venit ad nos vt di/ mitteret patrē: cum quo viuūt et regnat de^o.

Item in eodem festo alius sermo de eodē: qui habet inter sermones de Clerbis domini. XXXIX

Item in eodē festo Homelia de eo qd̄ scriptū est in euangelio s̄m Jo/ hanne: In principio erat verbū et c. que habet in expositione doctoris ibidem.

Item in eodem festo de eodē ha/ bet sermo inter sermones de Cler/ bis domini. XXXVIII.

Item in eodem festo alius sermo fact^o ad fratres in heremo: q̄ habet inter sermones ad eosdem. XX.

In festo Epiphaniæ domini et p̄ octauas eius: Sermo I Ser. XXIX.

Aroxime fratres charissimi eiusmo/ **p** di redēptionis n̄re celebrauimus sa/ cramentū: quo de^o hominē cū infir/ mitatib^o induit: Hodie vō illud colimus: q̄ se in hominē deus virtutib^o declarauit: pro eo q̄ in hac die: siue celo stella ortus sui nū/ cū p̄buit: siue q̄ in chana galilee in cōiuiuo nuptiali aquā in vinū cōuertit: siue q̄ i ior/ danis vndis aquas ad reparatiōē hūani generis suo baptismo consecrauit: siue q̄ de quinq^{ue} panib^o quinq^{ue} milia hominū satia/ uit: in quolibet horū salutis n̄re mysteria cō/ tinent et gaudia. Nobis em̄ ex virgine na/ tus est: qd̄ stella monstrauit. Nobis ex bap/ tismo lauacrū concessum est: qd̄ in iordanis alueo cōsecrauit. Nos quoq^{ue} mell^o esse mu/ tandos operis miraculo p̄monstrauit: quā/ do aquas in vīna cōuertit. Et ideo fr̄es cha/

Matt. 2.

Job. 2.

Matt. 3.

Matt. 14.

Sancti Augustini de tempore

rissimi in omni actu nostro stellā fidei ppare
mus: et i custodia puritatis christi baptismū
celebremus: quia hęc christi regeneratio no-
strę fidei confirmatio est. Insinuauit enī no-
bis muneris sui beneficiū p secūde natiuita-
tis exemplū: et qđ facere voluit: puor ipse fe-
Bcit. Legimus iudeos diuersa sub lege habu-
isse baptismata: sed nullū ex his cōtra pua-
ricationis malū generalē potuit cōferre me-
dicinam: Et ideo p absolutione totius mū-
di indigebāt regeneratiōis aqua cęlitus san-
ctificari. Et quia pniuersum mundū sacra-
mentū baptismi humano generi opus erat:
omnib⁹ aquis benedictionē dedit: quando
in iordanis alueū vnica ac singulari pietate
descendit. Tunc enim christum dominū nō
tam lauit vnda qđ lota est. Tibi ergo nascen-
do christus aduenit: tibi viuendo militauit:
tibi moriendo confixit. Quem vides pro te
mortuū: p te itellige baptizatū. Talis oīno
etiā ante baptismū fuit: et ideo pcurzor eius
atq; baptista: ita eū cū ad se baptizād⁹ veni-
ret alloquit. **Matth. 3.** Dic: ego a te debeo baptizari:
et tu venis ad me? Quid euidenti⁹ de christi
nōdū baptizati puritate: qđ forti⁹? Ego a te
debeo baptizari: id est qđ sors es inocētię et
plenitudo iusticię: qđ nllō indigēs dare scis:
nescis accipere? Ego inq̄t a te debeo bap-
tizari: qđ te cū exhibes et in te possides purita-
tis munera et baptismatis sacramenta: et qđ
ego dabo te largiēte p gra: tu obrines p na-
Lturā. Attactu mēbra tingūf: et fluēta ditāf.
Vitalē gratiā nō corpus ex flumie: s; flumē
mutuat ex corpe. Descēdere i se fontē suū se-
lix vnda mirāf: sub vno momento remedia
gterna cōcipiēs et noua deū regeneratiōis se-
cūditate pturiens: qđ accepit hoc reddēs: et
qđ nō habebat accipiēs. In hęc mirū esset
qđ se dñs serui subdidit bñdictiōi: nisi et cru-
ci se subdidisset et morti. Et ille quidē p̄ciosū
sibi esse hoīem p̄cij ipsi⁹ dignitate pdocuit:
vt hinc quoq; intelligam⁹ qđ grandes apud
se p̄stimet deus noster humanorū criminum
causas: ppter quas non angelū: nō archan-
gelū: sed deū misit ad terras. Qđ grauis sit
peccati et qđ dura cōditio: pdit remedij ma-
gnitudo: Quanta malorū discussio erit qua
damnabunt: sollicitudo indicat qua redi-
Dmunf. Omni ergo diligentia atq; vigilātia
caueamus ne vulneret diabolus qđ sanauit
deus: ne p consensum cordis: per flagitium
corporis seruitutē quaz debemus domino:

magis exhibere pbemur inimico. Equides
si quis violentus ac p̄potens aliquid de fa-
cultate nostra ac pprietate rapuisset: nōne
dignum summo odio duceremus? Nonne
merito tanq; hostem detestaremur? Cur pec-
cando diabolo cōsentiemus: qui nobis non
substantiā vult auferre sed vitā: non terram
fraudare sed cęlum: non fines angustę pos-
sessiōis: sed infinita spacia eternitatis? In-
ter hęc o homo si dignitatem facturę tuę: si
pietate circa te domini tui volueris p̄stima-
re de precio: poteris nō dubitare de regno.
Ipsi enim magi qui ad illa cęlestis pueri ve-
neranda cunabula stelle inditio puenerunt:
quid aliud expresserunt in illis muneribus:
nisi fidem nostram? In eo enim qđ tria offe-
runt: trinitas intelligit. In eo vero qđ tres
sunt: et singuli singula offerunt: in trinitate
vnitas declarat. Per aurum rex ostendit:
deus in thure dinoscit. Per mirbā qđ condi-
endis est apta corporibus: sepultura cruci-
figendi hominis p̄dicatur. Scdm hęc cha-
rissimi: nos quoq; psonam magorū spirita-
libus imitemur obsequijs. In primis tam-
diu queramus christū: donec illum inuenire
mereamur. Ducatum nobis p̄beat velut
stella cęli lux fidei. Hęc nobis illum ostēdat:
nō iam in p̄sep̄i vagientem: sed in summa
cęli arce dominantē. Nec in matris gremio
sed in folio patris adorandū. Nec vltērius
in humanitate iudicandū: sed ad iudiciū
cum maiestate venturū. Sit quasi triū mu-
nerū trinitatis p̄fecta confessio: credat a no-
bis vna diuinitas sine cōfusionis separati-
one distincta: pater et filius et spiritus sanct⁹
vnus deus. Credant tres personę: sed non
tres substantię. Quātum autem ad cęlestis
naturę ordinem ptinet: in patre et filio et spi-
ritu sancto ita consistenda est vna diuinitas
vt nec singularis putetur in trinitate perso-
na: nec triplex in vnitate substantia: sed ita
assignet pluralitas vnitati: ne trinitati sub-
trahatur equalitas. Et licet intromittat in
vna diuinitate numerositas: non sit tñ reci-
pienda diuersitas. Ita ergo fidelium cordi-
bus disponendus est dei cultus: vt non ad-
mittatur vel vnitate separatio: vel in trini-
tate permixtio. Proxima enī ab hac die fra-
tres charissimi sacri natalis die natus ē do-
minus: nunc baptizatus. Tunc nos genuit
ad vitam: nunc regenerauit ad salutē. Tūc
adam suscepit pditum: nūc abluit peccato/

Ser. XXX. In festo Ephe dñi Ser. II

rem. Venit ergo ad baptismū: sicut scriptū est: Sed quid abluet: qui mūdus erat? Utiq; vt mūdus ablueret immūdos. Illū ergo currentes aque tunc infundebant: sed peccata nostra secum portabant. De illo gutte baptismatis fluebant: sed nostra in guttis crimina fluebāt. O misericordia simul et potentia dei: necdum eramus in mūdo: et iam abluemur in baptismo. Abundati in illo sumus anteq; nati. Nam ipsi fuit baptismatis ratio: vt aque que purgatur nos erant ab illo ante purgarent. Et cum ascendisset: inquit scriptura: de aqua: vidit apertos celos. Nūquid tunc ei celum apertum fuerat: cuius oculi celorū interiora cernebant? Sed ideo celum aperitur: vt mysteriū baptismatis i hoc declaret: quia quādo homo de baptismo egreditur: tūc ei ianua regni celestis aperitur. Illud vō quale est qd magi veniunt ad deum natum: immo ducuntur: positum in presepio vident: nec apud sensus eorum humilitas natiuitatis reuerentiā diuinitatis imminuit: Adorant corporibus: honorant muneribus: venerant officijs. Oculis hominē vident: et deum obsequijs confitent. Videbāt em̄ in eo qd nat⁹ fuerat pl⁹ eē qd a se hoim q; qd oculi pviderint. Dñs qui tūc corporalit⁹ nat⁹ fuerat: p ipsum oia nata erant. Videbāt quidem in presepio: sed dominabāt in celo. Intra corpusculū erat: sed intra se omnia continebat. Natus quidem ex matre fuerat: sed matrē suam ipse creauerat. Et ideo se magi hūiltabāt: q; famulari astra cernebant. Deū enim esse cognouerāt cui celestia seruibāt: Et idcirco etiā ipsa eorum munera diuino mysterio plena erant. Aurum nāq; vt audistis et thus et myrrham obtulerūt. Tripliciū q; numerū numero: triplex significatio continetur. In thure obtulerūt dei honorē: in auro regiā dignitatem: in myrrha corporis sepulturam. Offeram⁹ q; et nos dilectissimi fratres sincera et sancta munera deo nostro: castitatē: fidem: patientiā: charitatē: mentes humiles: probos mores: animas deo inhabitare cōdignas. Hęc sunt enī placita deo dona: hęc grata munera: q; illi quidē offerunt: sed offerētib⁹ p̄sunt. Nullo em̄ ille munere eget: s; hoc illi mun⁹ optimū est: vt causas habeat munerādi. Nihil a nob; exigit: nihil ampli⁹ petit nisi salutē nostrā. Oia em̄ sibi p̄stari a nobis putat: si ita nos egerim⁹ vt nob; ab illo cuncta p̄stent: au

xilante ipso dño nro iesu christo: qui viuit et regnat in secula seculorū. Amen.

In eodem festo: Sermo II Ser. XXX.

Partū vginis adorandū magi ab oriente venerūt. Hunc diē hodie celebram⁹: huic debitā solēnitatē sermo nēq; psoluim⁹. Illis dies iste p̄mus illuxit: anniuersaria nob; festiuitate redijt. Illi erāt p̄mitigē gentiū: nos ipsi gentiū. Nobis h; lingua nūciauit ap̄loz: stella illis tanq; lingua celoz: et nobis idē apli tanq; alij celi enarrauerūt gloriā dei. Cur em̄ nō agnoscam⁹ eos celos: q; facti sunt sedes dei? Sic scriptū est: Aia iusti: sedes sapiētię. Per hos em̄ celos ille celoz fabricator: et habitator insonuit: q; tonitruo mūdus tremuit: et ecce iam credit. Magnū sacramētū. In presepio tūc iacebat: et magos ab oriente ducebat. Abscōdebat in stabulo: et agnoscebat in celo: vt agnitus in celo manifestaret in stabulo: et appellaret epiphania dies iste: qd latine manifestatio dicit p̄r: simul et celsitudinē hūiltatēq; comēdans: vt qui in apto celo signis sydereis monstrabat: in angusto diuersorio q̄sit⁹ inueniret inualidus infantilib⁹ mēbris: inuolut⁹ infantilib⁹ p̄nis: adoraret a magis: timeret a malis. Timuit em̄ eū rex herodes eisdē sibi magis nūciatibus: cū adhuc q̄rerēt paruulū: quē cognouerant celo teste iam natū. Quid erit tribunal iudicatis: qñ sup̄bos reges cunacula terrebāt infantis? Quāto cōsulcius reges nō sic herodes interficere quebant: sed sic magi potius adorare delectent: iam p̄sertim cū q; et ipsā mortē quā cupiebat inimic⁹ inferre: etiā p̄ ipsis inimicis ab inimic⁹ sustinuit: eā i suo corpe occisus occidit. Pie timeāt reges ad patris dexterā iā sedētē: quē rex impie timuit adhuc matris vbera labentē. Audiāt qd scriptū est: Et nūc reges intelligite: erudimini q; iudicatis terrā. Seruite dño in timore: et exultate ei cū tremore. Ille em̄ rex vltorū impiorū regum et rectorū piorū: nō ita nat⁹ ē vt reges nascunt in seculo: q; et ille nat⁹ est cui⁹ regnū nō est de seculo. Nobilitas fuit nascētis in vginitate pariētis: et nobilitas pariētis in diuinitate nascētis. Deniq; cū tā multi iā nati atq; defuncti essent reges iudeorū: nunquid quēq; eoz adorandū magi q̄sierūt? Quia nec quēq; eoz celo loquēte didicerunt. Verūtamē qd p̄tereundū nō est: hęc magoz illuminatio magnū testimoniū cecitatis extitit iudeoz.

Sermo XXXI. In festo Ephie dñi Ser. III

In terra eorū isti req̄rebāt: q̄d illi in sua non agnoscebāt. Apud eos isti infantē inuenerūt: quē illi apud se negauerūt. In his tris de lōginquo isti pegrini puerū christū nō dū verba p̄mentē adorauerūt: vbi ciues illi iuuenē miracula facientē crucifixerunt. Isti in mēbris paruis deum adorauerūt: illi in magnis factis nec tanq̄ homi pepererūt: q̄si pl^o fuerit videre nouā stellā in ei^o natiuitate fulgentē: q̄ solē ei^o in morte lugentē. Itā vō q̄d eadē stellā q̄ magos p̄duxit ad locū vbi erat cū matre v̄gine de^o infans: q̄ vtiq̄ poterat eos et ad ipsā p̄ducere ciuitatē: se tñ subtra- xit: nec eis p̄sus apparuit donec de ciuitate in q̄ christ^o nasceret idē ipsi introgenē iudei: vt ipsi eā fm diuine scripturę testimoniū no-

Michae. 5. minarēt: ipsi dicerēt: Berleē nō es minima in p̄ncipib^o iuda: ex te em̄ exiet dux q̄ regat populū meū isrl. Quid aliud h̄ significauit diuina p̄uidētia: nisi apud iudeos solas diuinas l̄as remāsuras: quib^o gentes instruerent: illi exēcarent: q̄s portaret nō ad adiutoriiū salutis sue: sed ad testimoniū salut^{is} nostrę? Itāz hodieq̄ cū p̄missas p̄phetias de christo p̄ferim^o: iā rerū cōpletarū luce declaratas: si forte pagani q̄s lucrari volum^o dixerint nō eas tanto ante p̄dictas: sed post rerū euentū: vt hęc q̄ facta sunt p̄phetata putarent a nobis esse cōfictas: iudeoz codices recitam^o: vt tollat dubitatio paganorū: q̄ iā in magis illis figurabant: quos iudei de ciuitate in q̄ nat^o ē christ^o diuinis eloquijs instruebāt: et eū ipsi nec req̄rebāt: nec agnoscebant. Hūc q̄ charissimi ḡfē filij et h̄redes videte vocationē vestrā: et manifestato iudeis et gentib^o christo tanq̄ angulari lapidi p̄uerantissima dilectiōe coh̄rete. Ad manifest^o em̄ est in ipsis cunabulis infantie sue his q̄
1. Cor. 1. p̄pe et his q̄ longe erāt: iudeis in pastorū p̄p̄nitate: gentib^o in magoz longinq̄tate. Illi ipso die q̄ natus ē: isti ad eū hodie aduenisse credunt. Ad manifest^o q̄ nec illis docti nec istis iustis. P̄ualet nanq̄ imperitia in rusticitate pastorū: et impietas in sacrilegijs magozum. Utrosq̄ sibi lapis ille angularis applicuit: quippe qui venit stulta mūdi elige-
1. Cor. 1. re vt p̄funderet sapiētes: et nō vocare iustos sed pctōres: vt null^o magn^o sup̄biret: nullus infirm^o desperaret. Unde scribē et pharisai dū nimis docti et nimis iusti sibi vident: cuius nascētis ciuitatē ostēderūt p̄phetica elo-
1. Cor. 1. quia recitantes: hūc reprobauerūt edificantes. Sed q̄ fact^o ē in caput anguli: et q̄d na-

tus ostēdit passus impleuit. Huic nos inhe- ream^o cū alio pariete habēte reliquias isrl: q̄ p̄ electionē ḡfē saluę factę sunt. Los enim pastores illi p̄figurabāt de p̄mo cōiungē- dos: vt et nos quoz ex lōginquo vocationē magozū significabat aduētus: iā nō pegrini et inq̄lini: sed ciues sanctorū et domestici dei maneam^o: cōdificati sup̄ fundamētū aploz et p̄phaz: ipso summo angulari lapide existente christo iesu: qui fecit vtraq̄ vnū: vt in vno amem^o vnitatē: et ad colligēdos ramos qui etiā de oleastro inserti p̄ sup̄biā fracti h̄retici facti sunt: qm̄ potens est deus iterū in ferere illos: habeam^o et infatigabilem charitātē: ipso adiuuante qui viuūt et regnat p̄ oīa secula seculorū: Amen.

In eodem festo: Sermo III Ser. XXXI

Hic paucissimos dies natalē diem dñi celebrāuim^o: hodierno autē die manifestationē q̄ manifestari gentibus cepit: sollēnitatē nō minus debita celebrāuim^o. Illo die natum pastores iudei viderūt: hodie magi ab oriēte veniētes adorauerūt. Nat^o quippe fuerat lapis ille angularis: pax duoz parietū: ex circūcisione et p̄putio: nō ex parua diuersitate uenientū: vt in illis specularē q̄ factus ē pax n̄ra: et fecit vtraq̄ vnū. Hoc in pastorib^o iudeoz et magis gentiū p̄signatū est: Inde cepit q̄d in vniuerso mūdo fructificaret et cresceret. Nos itaq̄ duos dies natiuitatis et manifestatiōis dñi n̄rī spiritali l̄cticia gratissimos habeam^o. Iudei pastores ad eū angelo nūciante: gētiles magi stella demonstrāte p̄ducti sunt. Hęc stella vanas cōputatiōes astrologozū et diuinationes cōfundit: cū stellarū adoratorib^o creatorē celi et terrę adorandū potius demōstrauit. Itā ipse nouā stellā declarauit nat^o: qui antiquū solem obscurauit occisus. Illa luce inchoata ē fides gentiū: illis tenebris accusata est p̄fidiā iudeoz. Quid erat illa stella que nec vnq̄ antea iter sydera apparuit: nec postea demōstrāda p̄māsit? Quid erat nisi mirifica lingua celi q̄ narraret gl̄iā dei: q̄ in- uisitatū v̄ginis p̄tū inuisitato fulgore clamar- et: cui si postea apparētī euāgeliiū toto orbe succederet? Quid deniq̄ magi veniētes dixerūt: Ubi ē q̄ nat^o ē rex iudeoz? Quid ē h̄? Nōne tum multi antea reges erāt iudeoz? Quid tantopere aliē gentis regē nōsse: et adorare cupierūt? Quid em̄ inquit stellā ei^o i oriēte: et venim^o adorare eū. Nunq̄ hoc tāta deuotiōe req̄rerēt: tāto pietatis affectu

Ro. 11.

Ep̄s. 2.

Ro. 11.

Ser. XXXI

A

B

Ps. 18.

Matth. 2.

Ser. XXXII In festo Ephe dñi Ser. III

desideraret: nisi eum agnosceret regem iudeorum
Job. 19. q rex e etia scloz. hinc et pilatus nonnulla vtiq
auraditatis afflat e: qñ in ei passioe titulu
scpsit: Rex iudeoz: que iudei conati si men
dosi emedare. Quib ille ridit: Ad scripsi
scripsi: q pdictu erat i psalmo: Tituli inscri
ptione ne corrupas. Adutam itaq magnu
L b et mirabile sacm. Magi ex gentib erant:
ipse etia pilatus ex gentib. Illi stella viderut
i celo: ille titulu fixit ligno: vtriq tu no regē
gentiu s iudeoz: vñ qrebāt: vñ agnoscebāt.
Iudei vo ipsi nec stellā secuti sūt: nec titulo
psenserūt. Itā igit psignabat: qd postea ipe

Matt. 8. dñs dixit: Multi ob oriente et occidete veniet
et recubēt cū abrahā et isaac et iacob in regno
celoz: filij aut regni ibūt i tenebras exteri
res. Itā magi ab oriente: pilatus ab occidete
venerat. Un illi orienti: h e nascēti: ille aut oc
cidēti: h e monēti attestabant regi iudeoz:
vt cū abrahā et isaac et iacob: ex qb iudei du
cebāt ouginē recuberēt i regno celoz: nō ex
eis ppagati p carnē s eis inferti p fidē: vt il

Ro. 11. le de q apłs loquit: oliuē inserēd iā pmostra
ref oleaster. Proptea qpe nō rex gentiu sed
iudeoz ab eisdē gētib: vel qrebāt: vñ agno
scebat: q oleaster ad oliuā: non ad oleastrū
oliua veniebat. Rami tñ frāgēdi: h e infide
les iudei et magi in qrebāt vbi xps nascere: i
bethleē iudei rīdebāt: et pilato exprobrāte q
regē suū crucifigi vellēt ptnacissime scue
bāt. Itaq magi adorauerūt: iudeis ofidēti
bus locū xpī nascētis: q i scriptura quā iu
dei acceperūt xpī cognoscim. Pilatus ma
nus lauit iudeis exigētib mortē xpī patiē
tis: q sanguinē quē iudei fuderūt peccata di
luim. Sed de testimonio pilati p titulu in q
scripsit regē iudeoz esse xpī: ali e differēdi
locus: q passiois e tpus. Itā qd attinet ad
manifestationē xpī nati: de cui manifesta
tiois die q grēco vocabulo epiphania noiaf
q manifestari cepit gentib cū eū magi ado
rauerūt: q restāt pauca dicam. Itā etia atq
etiā cōsiderare delectat: quēadmodū magi

Matt. 2. 7. qrebāt vbi xps nascere: iudei rīderūt: in
bethleē iude: nec tñ ad eū ipsi venerūt: s eis
abscedētib magos ad eū locū in q infans
erat eadē stella pduxit: vt ofidere q et ciui
tatē poterat demonstrare: s ad h se aliquātu
lū subtraxerat: vt iudei possent interrogari.
Ad h sūt aut interrogati iudei: vt demonstra
ref eos nō ad suā: s ad gentiū salutē et agni
tionē testimonia diuina portare. Propter h

eū illa gens regno suo pulsa est et dispersa per
terras: vt ei fidei cui inimici sunt vbiq te
stes fieri cogent. Perditō qpe tēplo: sacri
ficio: sacerdotio ipsoq regno: in paucis ve
terib sacramētis nomē genusq custodiūt:
ne pmixti gentib sine discretioe dispereāt: et
testimoniū veritatē amittāt: velut cayn acci
piēte signū vt eū null occidat: q fratē iustū
iuid et supbus occidit. Hoc nimirū etiā i qñ
quagesimo octauo psalmo non incōgruēter
intelligi pōt: vbi xps ex psona sui corpis lo
quit et dicit: De me demonstrauit mihi de ini
micis meis: ne occideri eos: ne qñ obliuiscāf
legis tuę. In eis quippe inimicis fidei chri
stianę demonstrat gentib quō pphetat est
xps: ne forte cū vidissent tāta manifestatioe
impleri pphetias: putarēt eadē scpturas a
xpianis esse cōfictas: vt de xpō pdicta puta
rent q cōpleta cernunt. Proferūt q codices
a iudeis: atq ita de demonstrat nob inimicū
nris: q s iō nō occidit hoc e de tris nō penit
pdidit: ne obliuiscerēt legē ipst: quā ppta
legēdo et quēdā ei qbus carnalē obseruādo
meminerūt: vt sibi sumāt iudiciū: nobis pbe
ant testimoniū: ipō dño nro adiuuāt: q vi
uit et regnat de p oia secula seculoz: Amē.

In eodem festo: Sermo III Ser. XXXII.

O diei diei p vniuersū mūdū no
ua solēnitās qd nob afferat festiuita
tis: qd ve annūfaria repetitione cō
memoret: annūfario q s mone tpus admo
net vt loqmur. Epiphania qpe: latine ma
nifestatio dici pōt. Hac enim die magi dñm
nrm adorasse phibent: stella scz apparēte cō
moniti: et pcedēte pducti. Eo qpe die q nat
e: illi stellā in oriente viderūt: et quē natū ind
cauerit agnouerūt. Ex illo igit die ad hunc
diē occurrerūt: herodē regē nūcio terruerūt:
Iudeis ex pphetica scptura rīdētib: beth
leē ciuitatē: vbi dñs nat fuerat inuenerūt.
Ad ipm dñm stella eadē ducēte venerūt: de
monstratū adorauerūt: aurū thus et myrbā
obtulerūt: alio itinē redierūt. Ad manifestat
quidē et die ipso natiuitatis suę dñs pastori
bus ab angelo admonit: q etiā die p stellā
illis e lōge i oriente nūciat: s i isto die ab eis
est adorat. Suscipite q deuotissime istū diē
celebrādū vniūsa ecclia gentiū: q et illi magi
qd iā fuerūt nisi pmitte gentiū: Israhelite pa
stores: magi gēntiles. Illi ppe: istū lōge: vtri
q tñ ad āgularē lapidē cucurrerūt. Veniēs
quippe sic apłus dicit: euāgelizauit pacē nob
Ep. 2. 3

E
Ps. 58.

Ser. XXXII.

B

Ep. 2. 3

Ser. XXXIII In festo Ephie dñi Ser. V

qui eram longe: et pacē bis q̄ ppe. Ip̄e ē em̄
 pax n̄sa q̄ fecit vtraq; vnū: et duos cōdidit i
 se: in vnū nouū hoīem faciēs pacē: et cōmu-
 tauit vtroq; i vno corpe deo: inficiēs inimi-
 citias i semetip̄so. Adherito istū diē nunq; no-
 bis cū heretici donatistę celebrare voluerūt:
 q; nec vnitatē amāt: nec orientali ecclie: vbi
 apparuit illa stella cōicant: nos autē manife-
 stationē dñi et saluatoris n̄si iesu xp̄i: q̄ p̄mi-
 tias gentiū delibauit: in vnitate gentiū cele-
 bram. Tūc em̄ puer pus q̄ sciret vocare pa-
 trē aut matrē: sic de illo fuerat p̄phatū: ac-
 cepit virtutē damasci: et spolia samarię: id ē
 anteq; p̄ hūanā carnē hūana verba p̄ferret:
 accepit virtutē damasci: illi sc̄z vñ damascus
 p̄sumebat. In diuitijs q̄ppe ciuitas illa fm̄
 sculū florēs aliqñ p̄sumperat. In diuitijs
 autē p̄ncipat̄ auro deserēt: qd̄ xp̄o magi sup̄li-
 citer obtulerūt. Spolia v̄o samarię idē ip̄s
 erāt: q̄ eā incolebāt. Samaria nāq; p̄ idola-
 triā posita ē. Illic em̄ plus isrl̄ auerl̄ a dño:
 ad idola colēda cōuersus ē. Debellatur sc̄z
 xp̄s gladio spiritali: p̄ vniuersū orbē regnū
 diaboli: hęc p̄ia puer spolia idolatrię dñi-
 tioni detraxit: vt ad se adorandū magos cō-
 uersos a peste illi sup̄sticiōis auerteret: et in
 hac tra nōdū loquēs p̄ linguā loq̄ret de celo
 p̄ stellā: vt et q̄s esset et q̄ p̄pter q̄s venisset:
 nō voce carnis s̄ virtute v̄bi qd̄ caro factū ē
 demonstraret. Hoc em̄ v̄bū qd̄ i p̄ncipio erat
 de apud deū: iā etiā caro factū vt habitaret
 i nobis: et ad nos venerat: et apud patrē ma-
 nebat: surrū angelos nō deserēs: et deorsū ad
 se homies p̄ angelos colligēs: et celestib; ha-
 bitatorib; fm̄ v̄bū incōmutabili v̄itate ful-
 gebat: et p̄p̄ angustū diuisoriū in p̄sepe face-
 bat. Ab ip̄o i celo demonstrabat stella: et ip̄s
 adorandū demonstrabat i tra. Et tñ infans tā
 potēs tā magn; paruul; p̄pter inimicitias
 herodis in egyptū portātib; parētib; fugit:
 ita nondū fm̄one s̄ factis iā suis mēbris lo-
 quēs: et tacit; dicēs: Si vos p̄secuti fuerint i
 vna ciuitate: fugite i aliā. Abortale q̄ppe car-
 nē in q̄ nos p̄figuraret gerebat: in q̄ erat etiā
 p̄ nobis oportuno tpe moritur. Vñ a ma-
 gis illis nō solū aurū honorād; et thus ado-
 rand;: verū etiā myrrā sepeliēd; acceperat.
 Quales etiā fuissent p̄ eius nosē morituri:
 q̄ innocētēs: q̄ hūiles: oñdit in paruulis q̄s
 herodes occidit. Nā ex qb; lex tota pendet
 et p̄phete: etiā illū numerū p̄ceptoz signifi-
 cauit bimāt; illoz. Iā v̄o quē nō fecit inten-

Matt. 10.
 2. Pet. 59.
 Matt. 22.

tum: qd̄ sibi velit qd̄ magoz inq̄sitioni vbi
 xp̄s nascere iudēi de sc̄ptura ruderūt: et ip̄s
 cū eis nō adorauerūt: Nōne v̄ videm; etiā
 nūc: qñ ex ip̄s sacramētis qb; eoz duricia
 subdit; nihil aliud q̄ xp̄s in quē nolūt credē
 ostēdit; Nōne et qñ occidūt ouē in pascha et
 māducāt: gentib; xp̄m demonstrāt: quē cū eis
 ip̄s nō adorāt: Nā illud q̄le ē qd̄ sepe de te-
 stimonijs p̄phetias: qb; xp̄s p̄nūciat; ē: q̄
 busq; homib; dubitatib;: ne forte a xp̄ianis
 illa cōscripta sint: non adhuc futura s̄ facta
 ad iudeoz codices puocam;: vt aios dubi-
 tantū cōfirmem;: Nōne em̄ tūc xp̄m iudēi
 ostēdūt gentib;: quē nolūt adorare cū genti-
 bus; Nos h̄charissimi q̄rū crāt illi magi p̄-
 miti;: nos hereditas xp̄i vsq; ad terminos t̄re
 p̄pter q̄s cecitas ex pte in isrl̄ facta ē: vt ple-
 nitudo gentiū intraret: cognito dño et salua-
 tore n̄so iesu xp̄o: q̄ p̄pter nos p̄solādos tūc
 iacuit in angusto diuisorio: nūc p̄pter sub-
 limādos sedet in celo: sic eū annūciem; i hac
 tra: in hac regiōe carnis n̄s;: vt nō q̄ venim;
 redeam;: nec poris n̄s; p̄uersatiōis vestigia
 repetam;. Hoc est em̄ qd̄ et illi magi: nō q̄ ve-
 nerūt redierūt. Elita mutata ē: et nobis celi
 enarrauerūt gloriā dei: et nos ad xp̄m adorā-
 dū fulgēs ex euāgelio veritas tanq; de celo
 stella p̄duxit: et nos p̄phetiā i gente iudaica
 celebratā: tanq; indicū iudeoz nō nobiscū
 p̄ gentiū fideli aure p̄cepim; et nos et regē et
 sacerdotē et p̄ nobis mortuū xp̄m agnosce-
 res atq; laudātes: iā in auro et thure et myr-
 rha honorauimus: sup̄est vt eum euangeli-
 zantes nouā viam carnamus: nō qua veni-
 mus redeamus: adiuuante domino nostro
 iesu ch̄risto: qui viuit et regnat in secula secul-
 orum: Amen.

Exo. 12.
 S

In eodem festo: Sermo V Sermo XXXIII.

Ausam dilectissimi et rationē solēni-
 c tatis hodiernę: sepe vobis et euāge-
 lica narratio: et obseruatiō p̄suetudo
 patefecit: nec necesse ē ita nūc q̄ in saluato-
 ris n̄si hūana p̄mordia sunt gesta replicari:
 vt de splēdore noui syderis: de mag; mago-
 rūq; munerib;: de sc̄uitia herodis et de inffe-
 ctioe infantiū disseram;: cū sic nostis et i stel-
 le fulgore dei gr̄a: et i trib; viris vocatio gen-
 tiū: et in rege impio crudelitas paganoz: et i
 occisiōe infantiū: cūctoꝝ martyꝝ forma p̄e-
 cesserit. Sed q̄ i sacratissimo die reddendū

Matt. 22.

Ser. XXXIII In festo Ephie dñi Ser. VI

expectationi vsq̄ est sacerdotalis sermonis officium: nitamur vt possumus adiuuante spū dei: eo p̄ intelligētē semitas puenire: vt cognoscamus sacramētū p̄sentis festi: ad oim̄ fidelium̄ tpa p̄tinere: nec vllō mō habeat insolitū: qđ in disp̄sationū ordine adorā anti-

B quū. Quis igit̄ ois aia xp̄iana nihil indignū debeat de filiū dei maiestate sentire: et trāscēsis incipētis fidei rudimētis: oporteat vnū quēq̄ ad sublimiora p̄ficere: necesse ē tñ infirmitatē mētis hūanę: dñ verū hoīem accipit xpm̄: de ipsa nature n̄fē cōmunionē trepidare: et p̄ initia vel incremēta corporea: ad agnitionē vni⁹ cū patre deitatis difficulter accedere. Sz vbi inf̄ caligātes cogitationes: radi⁹ sup̄ne lucis refulserit: cūctantes fidei moras: splēdor d̄itatis abrupat: vt cor liberū et a visibilib⁹ absolutū: lumē intelligētē tanq̄ lucē stellā sequat: qz sic ap̄ls ait: Dñs iesus xps̄ i gl̄ia dei p̄fis ē: vt quē venerabat i cunis hūilit̄ iacētē: ipm̄ sine differētia adorēt cū p̄fe regnantē. hęc autē manifestatio dilectissimi: q̄ hęsitantiū nebulas dissoluit alax: et ita facit inotescere dei filiū: vt de hoc qđ idē est etiā hoīs fili⁹: nihil patiant̄ obstaculi: ad p̄sentis festi p̄tinet dignitatē: et verā ē in infantia saluatoris declaratio deitatis: qñ carnis sensus: ab hūanis ad diuina trāsfert: vt q̄s dep̄m̄it exp̄imēta infirmitatū: erigāt signa virtutū: qz talē auxilio: et natura n̄fa indigebat et causa: vt repare hūanū genus nec sine maiestate possit hūilitas: nec sine hūilitate maiestas. Jā x̄o cū in singulorū fidelium̄ p̄fectib⁹: diuinorū elucet custodia mādatoꝝ: impletq̄ qđ dictū est: Sic luceat lux v̄sa corā hoīb⁹: vt videāt opa v̄sa bona: et magnificēt patrē v̄sm̄ q̄ in celis ē. Quis illic nō p̄sentē intelligat deitatem: vbi verā vidit apparere d̄tutē: Quę vtiq̄ sine deo nulla est: nec p̄prietatē obtinet d̄tutis: nisi spū sui vegetet̄ auctoris. Dicēte em̄ discipulis suis dño: Sine me nihil potest̄ facere: dubiū nō est: hoīem bona agentē ex deo h̄fē: et effectū opis: et initiū voluntatis. Vñ et ap̄ls copiosissim⁹ fidelium̄ cohortator: Lū timore inq̄ et tremore v̄strā salutē opamini. De⁹ est em̄ q̄ opat̄ i vobis et velle et opari p̄ bona voluntate: Et hęc sancti causa ē tremēdi atq̄ metuēdi: ne ipsis opib⁹ pietatē elati: deserant ope d̄fē: et remaneāt in infirmitate nature. Qui autē experiri cupit: an i ipso de⁹ habitet de q̄ dicit̄: Admirabilis de⁹ i sancti suis: sincero ex-

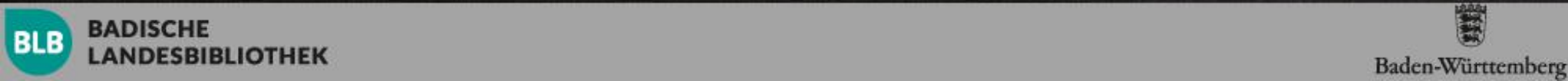
amine cordis sui interiora discutiat: et sagaciter querat q̄ hūilitate repugnet sup̄bię: q̄ beniuolētia obluet̄ inuidię: q̄ non capiat̄ adulantū linguę: q̄q̄ bonis delectet̄ alienis: an p̄ malo nō cupiat malū reddere: malitq̄ inultas obliuisci iniurias: q̄ imaginem et similitudinē sui cōditōis amittere: q̄ oēs ad cognitionē sui generalibus incitās donis: pluit sup̄ iustos et iniustos: et solē suū ouiri facit sup̄ bonos et malos: ac ne in multis laboreret sollicitē discretiōis inspectio: ipsā matrē virtutū omnium̄ charitatē in secretis suę mētis inquirat: et si eā dilectionē dei et p̄mitoto intētoq̄ corde repererit: ita vt etiā inimicis suis eadē velit tribui: q̄ sibi optat impendi. Quisq̄s h̄mōi est: deū et rectorē et habitatorē sui esse non dubitet: quē tanto magnificētius recipit: quātomagis nō in se sed in dño gloriat̄: qm̄ quib⁹ dicit̄: Regnū dei intra vos est: ipsi etiā agunt̄ illi⁹ spū: cuius regunt̄ imperio. Sciētes igit̄ dilectissimi q̄ charitas deus est: qui opat̄ oia in omnib⁹: sc̄tami charitatē: ita vt in vnū castę dilectionis affectū vniuersorū fidelium̄ corda cōcurrant. Trāseuntia vos et vana nō occupent: cōstanti desiderio ad ea quę semp sunt mansura tendam⁹. Sacramētū em̄ p̄sentis festi oportet in nobis esse p̄petuū: qđ vtiq̄ sine fine celebrabit̄: si in omnibus actibus n̄fis dñs ch̄ist⁹ appareat: q̄ viuut et regnat cū p̄fe et cū spū sancto in sęcula sęculorū: Amē.

In eodem festo: Sermo VI Sermo XXXIII.

Hic per celebrauimus diē quo ex iudæis dñs natus est: hodie celebram⁹ quo a gentib⁹ adoratus est: quoniā salus ex iudæis: sed hęc salus vsq̄ ad fines terre. Nam et illo die pastores adorauerūt: hodie magi. Illis angeli: istis autē stella nūciauit. Vtriq̄ de celo didicerūt: cum regem celi in terra viderūt: vt esset gloria in excelsis deo: et in terra pax hominib⁹ bonę voluntatē. Ipse est em̄ pax nostra: qui fecit vtraq̄ vnū. Jam hoc infans natus atq̄ annūciat⁹ ostendit̄ lapis ille angularis: iam in ipso primordio natiuitatis apparuit. Duos ex diuerso parietes in se copulare laz cepit: pastores a iudæa: magos ab oriente p̄ducens: vt duos conderet in se in vnū hominē nouū faciens pacem: pacē his qui longe: et pacē his q̄ p̄pe. Jōq̄ illi ipso die de p̄mo veniētes:

Watt. 5.
Job. 15.
Pbl. 2.

Watt. 5.
1. Cor. 1.
Luc. 17.
E
Job. 4.
Luc. 2.
Watt. 2.
Luc. 2.
Ep. 2.

Ser. XXXV. In festo Ephie dñi Ser. VII

isti hodie de lóginquo pueniētes: duos dies celebrādos posteris signauerūt: vnā tñ lucē mūdi vtriq; viderūt. Sz hodie d̄ istis loquē dū ē: q̄s de remotis tris fides duxit ad xpm. **B** **Wattb. 2.** Venerūt em̄ z q̄serūt eū dicētes: Ubi est q̄ nat⁹ ē rex iud̄eorū? Uidim⁹ em̄ stellā ei⁹ i oriē te: z venim⁹ adorare eū. Annūciāt z interro- gant: credūt z q̄rūt: tanq̄ significātes eos q̄ ambulāt p fidē z desiderāt speciē. **2. Cor. 5.** Nōne alij reges iud̄eorū iam toriēs i iud̄ea nati erant? Quid ē q̄d iste ab alienigenis i celo agscit: i tra q̄rif: in alto fulget: i hūili later? In oriē te magi viderūt stellā: z i iud̄ea natū intel- lerūt regē. Quis est iste rex tā paru⁹: tā ma- gn⁹: nōdū in tris loquēs: iā in celo edicta p/ ponēs? Uerūtū ppter nos q̄b⁹ de sc̄pturis suis sancti inotescere voluit: ipsos etiā ma- gos q̄b⁹ tā clarū signū in celo dederat: z q̄rū cordib⁹ se insinuatū eē reuelauerat: ppheti tñ suis de se credē voluit. Querēdo em̄ ciui- tatē in q̄ nat⁹ erat quē videre z adorare cupi- ebāt: necesse habuerūt p̄c̄ctari p̄ncipes iu- d̄eorū: vt illi de sc̄tā sc̄ptura quā in ore nō in corde gestabāt infideles fidelib⁹ de grā dei r̄nderēt. Abēdaces a se: veraces s̄ se. Quātū em̄ erat vt illis q̄rētib⁹ xpm comites fierēt: cū ab eis audissēt: q̄ visa stella ei⁹ venerint eū adorare cupiētes: ipi eos ad bethleē iud̄e quā de libris diuinis indicauerāt ducerent: parit viderēt: parit adorarēt. Nūc x̄o alijs demōstrato vite fonte: ipi sūt mortui sicca- te: factiq; sūt eis tanq̄ lapides a militario: q̄ viatorib⁹ ambulātib⁹ aliqd̄ osiderūt: s̄ ipsi solidi atq; immobiles remāserūt. Adagi q̄re- bant vt iuenirēt: herodes q̄rebat vt pderet. Iud̄ei ciuitatē nascētis legebāt: t̄pus veniē- tis nō intelligebāt. Int magorū piū amorē z herodis crudelē timorē illi euanuerūt beth- leē demōstrātes. Christū autē q̄ ibi nat⁹ ē: nō nūc q̄sitū s̄ visū postea negaturi: nec nūc in- fantē s̄ loquētē postea negaturi. Sclix poti⁹ infantū ignorātia q̄s herodes p̄secut⁹ ē ter- rit⁹: q̄ istorū sc̄ia q̄s cōsuluit pturbat⁹. Illi p xpo potuerūt pati: quē nōdū poterāt cōfite- ri: Isti docēt nō secuti sūt x̄itātē: cui⁹ nascē- tis potuerūt nosse ciuitatē. Adagos sane ad ipm̄ pprie locū vbi dei x̄bū infans erat illa **L** stella pduxit. Hic iā erubescat stulticia sacri- lega: z q̄dā vt sic dicā indocta doctrina: q̄ iō putat xpm̄ s̄ stellaz decreto eē natū: qz scri- ptū ē in euāgelio: qm̄ nat⁹ ē stellā ei⁹ magos i oriēte vidisse. Qd̄ vex nō eēt nec si hoies s̄ decreto eiusmodi nascerent: q̄ nō sic dei filii⁹

ppria volūate: s̄ naturę mortalis cōditioe nascuat. Nūc autē tantū abhorret a vero s̄ stellato fato natū eē xpm̄: vt n̄llos hoies ita nasci credat q̄s q̄s recte credit i xpm̄. Sed de genituris hoim̄ vani hoies loquā q̄d̄ insi- piēter opinant: negēt volūtatē q̄ peccāt: cō- fingāt necessitatē q̄ peccata defendāt. Per- ditos mores p̄ q̄s in tra ab hoib⁹ detestant: in celo etiā figere conent: z a syderib⁹ manā- re mētiant. Uideat tñ vnusq; coꝝ quē ad- modū nō vitā s̄ familiā suā q̄licūq; ptate re- gendā putet: qm̄ quidē ista sentiēdo seruos suos i domo peccātes x̄berare nō sinit: nisi p̄us deos suos i celo radiātes blasphemare cogatur. Christū tñ isti nec fm̄ suas vanissi- mas cōiecturas: z nō sane fatidicos: s̄ plane falsidicos libros iō putēt s̄ stellarū decreto esse natū: qz eo nato stellā magi i oriēte vide- rūt. Hinc em̄ poti⁹ x̄ps nō s̄ dñatu ei⁹ s̄ dñs ei⁹ apparuit: qz illa nō in celo sydereas vias tenuit: s̄ hoib⁹ q̄rentib⁹ xpm̄ viā vsq; ad lo- cū in q̄ nat⁹ fuerat demōstrauit. Uñ nō ipsa xpm̄ fecit mirabilit̄ viuere: s̄ ipsa fecit christ⁹ mirabilit̄ apparere. Nec ip̄a xpi mirabilia de- creuit: s̄ ip̄am christus inf̄ sua mirabilia de- mōstrauit: Ip̄e em̄ nat⁹ ex m̄re de celo terre nouū sydus on̄dit: q̄ nat⁹ ex p̄fe celū terrāq; formauit. Eo nascēte lux noua ē i stella reue- lata: q̄ moriēte lux antiq; ē in sole velata. Eo nascēte sup̄i nouo honore claruerūt: q̄ moriē- te inferi nouo timore tremuerūt: q̄ resurgēte discipuli nouo amore exarserūt: q̄ ascēdente celū nouo obseq̄o patuerūt. Celebrem⁹ s̄ de- uota solēnitare z hūc diē q̄ cognitū xpm̄ ma- gi ex gētib⁹ adorauerūt: sic celebrāuim⁹ illū diē q̄ natū xpm̄ pastores ex iud̄ea viderūt. Ip̄se em̄ dñs de⁹ n̄r q̄ elegit ap̄los ex iud̄ea pastores: p̄ quos cōgregaret saluādos etiāz ex gentib⁹ peccatores.

In eodem festo: Sermo VII Ser. XXXV

Domini z saluatori n̄ri iesu xpi aduē- tus i carne i ipso de x̄gine rudi ei⁹ ex ortu manifestari gentib⁹ cepit: cū ad eū adorādū magi ab oriēte venerūt. Hic di- es solēnissim⁹ debita sc̄titate est fact⁹ eccl̄ie: maxie q̄ creuit ex gentib⁹ et angulari lapide altēz parietē structura vberiore cōpegit: vt illi pax n̄ra faceret vtraq; vnū: ex circūcisiōe z h̄putio cōdens eccl̄iā. Uñ z lapis angula- ris dicit⁹ ē tanq̄ i se copulās ex diūsitate ve- niētes: vt cōmutaret vtrosq; in vno corpore deo: sic p̄phetica z euāgelica z aplica doctri- na testat. Nato itaq; dño ex virgine quem

Wattb. 2.
Ep̄b. 2.

Ser. XXXVI Do. intra oc. epi. dñi Ser. I

Luc. 2. diē nuprime celebrauim^o: pastores admoni
 ti ab angelis fm Lucā euāgelistā ad infāris
 uerbi p̄sepe uenerūt. Pastores autem illi
 israelitē fuerūt. Ecce p̄signatus ē vn^o paries
 et angularē lapidem de circūcisiōe p̄currēs.
 Matt. 2. Paucis dieb^o inde trāfactis: hodie magi ab
 oriēte uenisse credunt: et illi^o paruuli magni
 tudinē cognouisse: q̄s mattheus euāgelista
 cōmemorat. Ecce al^o paries ex p̄putij despe
 ratiōe cōcurrēs nos pp̄ue figurauit: et diem
 nobis festū familiari leticia gemiauit. In ce
 lo em̄ uidētes ignotissimā stellā: nō an pau
 cos dies sed ante ferme biennū: sic in q̄rētī
 herodi patefecerūt. Unde a bimatu et infra
 fm temp^o ut scriptū est qd̄ inq̄sierat a mag^o.
 Hanc stellā sic intelligit admirati: cui^o etiaz
 esset cōsequētī reuelatione nosse meruerūt:
 reges uidelicet iudeoz: eoq; nato cū ad hoc
 ei^o ḡra cognouissent: ad eū adorandū hodie
 occurrere potuerūt. Non utiq; regi iudeozū
 q̄lis esse illic solebat hūc tā magnū honorē
 longinqui alienigenē et ab eodē regno proz
 sus extranei a se deberi arbitrabant: sed tū
 natū esse didicerāt in q̄ adorādo se salutē q̄
 fm deū est cōsecuturos minime dubitarēt.
 Necq; em̄ etas erat saltē cui adulatio hūana
 feruere: non sub poplice sella regalis: nō de
 mēbris purpura: nō de capite diadema ful
 gebat: nō pompa famulātū: nō terror exer
 citus: nō gloriozū fama p̄lioꝝ hos ad eum
 viros ex remotis terris cū tanto uoto suppli
 cationis attraxerat. Facebat in p̄sepe puer
 ortu recēs: exigū^o corpe: p̄tēptibil^o pauprate:
 et magnū aliqd̄ latebat i paruo qd̄ illi hoies
 p̄mitiē gentiū nō terra portāte s̄ celo narrā
 te didicerāt: qui tā ex lōginquo tā suplices
 ueniebāt: et qd̄ intuēdo nō uidebāt p̄mereri
 adorādo cupiebāt. Regina quedā austri ve
 nerat a finib^o t̄re audire sapientiā Salomo
 nis: nec illa regni ei^o sublimitate sed mentis
 luce cōmota est. Uerūtū inerat in salomone
 doctrina: q̄ uerbis ei^o lōgissime ac latissime
 diffamatis ad discēdū potuit studiosos ani
 mos excitare: p̄inde illa nō latentē deū sed
 loquētē hominē nō adorare uenerat s̄ audi
 re. Hic asit q̄ donauerat illā sapientiā salo
 moni: et erat uirt^o ac sapiētia dei infirmitate
 carnis indut^o: adhuc p̄ pusillā etatē tacebat
 in terris: etiā p̄ amplissimā maiestatē clare
 bat i celis. Quid times herodes? Quid ma
 ligna mēte turbaris? Si salutē tuā sapias:
 ille nat^o ē p̄ quē regnū dei uideas. Quid se
 uis? Quid occidis infantes? Quid etatē in

noxia noxi^o insectaris? A gladio regis hui^o
 nemo erit crudelitate s̄ pietate securus. De
 testanda ergo regis herodis insania: s̄ ma
 gis mirāda iudeoz stulticia: p̄pter q̄s iudi
 candos dispositiōe diuina se a cōspectu ma
 gozū christū q̄rentiū parūp illa stella subtra
 xit. Apparuit nāq; ut locum in q̄ puer fuerat
 demonstraret. Poterat utiq; inder etiā ciui
 tatis existere: sed qd̄ in berhleē iude christ^o
 nascere: de libris sanctis interrogati iudei
 p̄ferre debuerūt: parati ad legendū: ccci ad
 intelligendū: duri ad credendū. Hos q̄ nos
 in uetustate l̄q; dimittamus: et ex eoꝝ adiuti
 codicib^o adorandū christū cū istis alienige
 nis agnoscamus.

Itē in eodē festo alius sermo fa
 ctus ad fratres in heremo: qui int
 sermones ad eosdē habet XLIII.

Dñica intra octauas Epiphanię Sermo XXXVI.
 dñi de baptismo christi: Sermo I

Intelligere possum^o frēs charissimi
 i quātā gratiā christo dño debeam^o:
 qui uota uotis accumulat: gaudia
 gaudijs multiplicat. Ecce em̄ adhuc exulta
 mus christū dñm natū: etiā eū letamur pro
 salute hūani generis baptizatū. Necdū ort^o
 est eius expleta festiuitas: et iā baptismatis
 ei^o est celebrāda solēnitas. Uir nat^o ē homi
 nib^o: et iā renascit sacramētis. Hodie em̄ licz
 post multa annozū curricula cōsecratus est
 in iordane. Ita ergo disposuit dñs ut uotis
 uota subiungeret: hoc est in vno eodēq; tē
 pore et ederet p̄ uirginē et p̄ mysteriū gigne
 retur: essetq; cōtinuata festiuitas carnis na
 tiuitas atq; baptismatis: ut quēadmodum
 tunc eū miramur incorrupta matre p̄geni
 tum: ita et nunc suscipiamus illū pura vnda
 submersuz. Et gloriemur in vtroq; facto: qz
 filiū genuit mater et casta est: et qz christū vn
 da lauit et sancta ē. Nā sicut post partū glo
 rificata est marię castificatio: ita post baptil
 mū aquę est purificatio cōprobata: nisi qd̄
 pene maiorū munere q̄ maria vnda ditata
 est. Illa em̄ sibi tantū meruit castitatē: ista
 nobis p̄tulit sanctificationē. Illa meruit ne
 peccaret: ista ut peccata purgaret. Illa pp̄a
 delicta a se repudiat: ista i se p̄ dei ḡraz alie
 na cōdonat. Illi est collata uirginitas: isti do
 nata secūditas. Illa vnū p̄creauit et pura ē:
 ista generauit plures et uirgo ē. Illa p̄ter xpm̄
 nescit aliū filiū: ista cū christo mat̄ est p̄loꝝ.
 Natalis q̄ hodie alter est quodāmodo sal

3. Regl. 10.
 Matt. 2. 12.

Sermo XXXVI.
 A

B

Ser. XXXVII Do. intra oc. epi. dñi Ser. II

uatoris. Nam iisdem eū signis: iisdem miraculis cognoscimus genitū: sed nunc maiore mysterio baptizatū. Deniq; spūsanct⁹ qui tunc illi in ytero affuit: modo eū in gurgite circūfulsit. Qui tūc mariā castificauit: nunc fluenta sanctificat. Pater qui tūc obumbravit in virtute: nūc clamat i voce: et quasi maturiore cōsilio qui tūc ymbriā p̄stitit natiuitati: modo testimoniu p̄hibet veritati. Ait enim deus: Hic est filius meus dilect⁹: in quo mihi cōplacui. P̄clarior plane est secunda q̄ p̄ma natiuitas. Illa enim sine teste silentio christū genuit: ista cū diuinitatis p̄fessione dominū baptizauit. Ab illa se ioseph q̄ pater putabat excusat: in hac se pater qui non credebatur insinuat. Ibi laborat suspitiōib⁹ mater: q; professioni deerat pater: hic honorat genitrix: quia diuinitas filiu p̄statur. Honoratior inq; secūda q̄ prima natiuitas. Si quidem pater hic deus maiestatis inscribit: illic ioseph artifex estimat. Et licet in vtraq; domin⁹ p̄ spūsanctū et nat⁹ sit et baptizat⁹: tamē honoratior est qui de celis clamat: q̄ qui in terris laborat. Ioseph ergo faber in terris pater putabat eē domini saluatoris: nec ab hoc opere deus qui vere est pater dñi nostri iesu christi excludit: Nam est et ipse faber. Ipse enim est artifex: qui huius mūdi machinā: nō solum mirabili sed etiaz ineffabili potentia fabricauit. Tanq; sapiens architectus celū sublimitate suspēdit: terram mole fundauit: maria calculis alligauit. Ipse artifex: qui i nostris morib⁹ p̄cidit sup̄flua opa: vtilia queq; cōseruat. Ipse est artifex: cuius securim ad radicem nostrā postrā iohannes baptista cōminat: vt omnis arbor que norma iuste discretionis excesserit: excisa radicitus tradat incendio: Que autē mensurā veritatis habuerit: celesti fabricę depute. Iohdie ergo baptizat dñs i iordane. Quale est hoc baptismū: vbi prior est fonte ille q̄ mergitur: vbi dum susceptū aqua deluit: nō sordibus inficit sed benedictiōibus honorat. Quale inq; saluatoris est baptismū: in quo purgant potius fluenta q̄ purgant. Nouo enim sanctificatiōis genere christū nō tam lauit vnda q̄ lota est. Nam ex quo saluator in aqua se mergit: ex eo omniū gurgitū tractus cunctoꝝq; fontium venas mysterio baptismatis cōsecrauit. Et quisq; ibi in noie domini baptizari voluerit: nō tam illū mundi aqua diluat q̄ christi vnda purificat. Sal-

uator autem ideo baptizari voluit: non vt sibi mūdiciā acq̄reret: sed vt nobis fluenta mūdaret. Interea magoꝝ beata legatio p̄ducta ad sacra cunabula radio desup̄ currete mirat: iudeā p̄cedit ethiopia peccati exuenda nigredine: et fidei induenda candore. Stupenda dignatio: Inter amplexus genitricis includit: qui celū terrāq; cōplectit. In sinu m̄ris lateret: q̄ regnū patris excedit. Per simplex officiū: spiritale reuelat arcānū. Humanitas cernit: et diuinitas adorat. Exhibent aurū: thus et myrrhā: plus in mysterijs q̄ in conscientijs offerentis. In auri munere regia dignitas: i thuris vapore diuina maiestas: in myrrhę specie sepelienda demōstrat humanitas: ac sic trinitatē oblationū numer⁹ loquit: vnitatē deuotio vna testat. Per hoc q̄ puigili intentiōe cordis celum semp studeam⁹ aspicere: si ad christū cupimus puenire. Dirigat ergo nobis semital vire: p̄fecta stella iusticię: que dixit: Nō apparebis in cōspectu meo vacuus. Offeram⁹ ei aurū fidei: pietatis aromata: castitatis hōlocauista. Spiritale quoq; myrrhā habeam⁹ i nobis: q̄ ita animas n̄ras cōdiat vt illefas a peccati corruptiōe custodiat: qd̄ ipse p̄stare dignet: qui viuuit et regnat p̄ omnia sęcula sęculozū: Amen.

In eadē dominica: Sermo II XXXVII.

Inter fr̄es dilectissimi de solennitate diei hui⁹ veterū sit diuersa traditio: vna tñ sanctę deuotiōis est fides. Et q̄q; nōnulli hodie dñm nostrū iesu christū stella duce veniētib⁹ ab oriēte magi estimēt adorati: Alij autē asserāt eū aquas in vna mutasse: Quidā vero baptizatū illū a iohāne cōfirmēt: In oib⁹ dei fili⁹ credi: in omibus est vera festiuitas. Nam qd̄ magis vtiq; gentib⁹ et adorare dñm et munera offere cōcedit: gentiū ē p̄figurata vocatio. Ad aque vō transformant in vinū: religionis n̄fę designat arcanū. Ad vō fluētis iordanis baptizat iesus: aque n̄fo baptismati consecrant. Oportet itaq; charissimi: vt aliq̄ nūc de ipō baptismate sanctitati v̄fę pur dñs donauerit p̄feram⁹: vt fil et hūilitatē saluatoris n̄ri: et mysterioꝝ gl̄iā cognoscatis. Predicabat i deserto iohānes baptismū penitētię p̄lo: in remissionē pctōꝝ: nō quo crimia cōmissa deleteret: sed q̄ emēdaret errātes. Nam remissio pctōꝝ christi ḡfę seruabat. Confluebat q̄ ad iordanē desiderio lauari diuisoꝝ copiosiss-

Exo. 23.

Sermo

XXXVII.

A

Wattb. 2.

Job. 2.

Wattb. 3.

B

Ser. XXXVIII. Do. intra oc. epi. dñi Ser. III.

ma multitudo: quarū erāt tā scelerati act⁹: vita tā pdita: vt eos venerabil baptista vi- pereo semini cōparet. In huiusmodi hoies ille virtutū celestiu domin⁹: ille qui respicit terrā ⁊ facit eam tremere: christus iesus: nō dedignat̄ humilis et quietus ad seruuū sui baptismū pperare. Sed quid mirū de mansuetudine si se pphete manib⁹ inclinauit q̄ se ab inimicis suis passus est crucifigi? Quo pperate ad fluuiū: talē Jobes circūstantib⁹

Job. 103.

turbis erupit in vocē: Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi: hoc ē dicere: Lessate iam: cessate a baptismo meo quo p̄nitentia incepit: Ecce baptista p̄ quē crimina dimittunt: desinite vltterius a cōseruo vestro baptizari velle: p̄sens est domin⁹ omnīū nostrū qui baptizat ad vitā. Illuz sequimini: illi credite: ab illo lauacrū salutis tota mēte supplices postulate: a quo ⁊ ego ipse baptista vester cupio baptizari. Nō renuit quidē iesus testimoniū vocis hui⁹: sed qui p ordinē vellet vniuersa cōplere: nihilomin⁹ baptizari se expedit a iohāne: ⁊ a baptista deuotus baptizādī sui potentia tremefact⁹ ait: Ego a te debeo baptizari: ⁊ tu venis ad me: id ē: qm̄ ego creatura sum: tu creator. Ego seru⁹: tu dñs. Ego figura: tu veritas. At iesus ait: Sine modo. Sic em̄ decet nos implere omne iusticiā: id est quid nūc ista cōmemoras: ppositum suscepi hūilitatis: implendū est. Tunc ille qui p̄sumere formidabat: velocit̄ paruit p̄cipientis imperio. Baptizat ergo iesus nō sibi: sed nobis. Baptizat vt nō purificet aquis: sed vt aquas ipse sanctificet. Baptizat nouus homo: vt noui baptismatis cōstituat sacramentū. Aperti sunt inqt̄ ei celi. Estimo vt in celestib⁹ esset miraculū de his q̄ gerebant̄ in terris: sicut ait scriptura: In quē cōcupiscūt angeli p̄spicere. Quō enim poterant non mirari virtutes celozū ⁊ dominatiōes: cherubin ⁊ seraphin: cū viderent dominū sabaoth in fluuiō a iohāne baptizari? Ut aut̄ iohānis testatio etiā celesti testimonio cōfirmer̄: vidit sp̄m̄ sanctū corporali specie: quasi columbā descēdentē ⁊ manentē sup iesū: Audit et patrē dicentē: Hic est filius meus dilectus: in quo mihi cōplacui bene. Aduertite dilectissimi fratres quāra nobis in baptismo dñi nostri iesu christi patefacta sit gratia: q̄ subtili sacramēto trinitas se homi reuelauit. Pater em̄ audis in voce: filius manifestat̄ in homie: spiritus

Matth. 3.

paruit p̄cipientis imperio. Baptizat ergo iesus nō sibi: sed nobis. Baptizat vt nō purificet aquis: sed vt aquas ipse sanctificet. Baptizat nouus homo: vt noui baptismatis cōstituat sacramentū. Aperti sunt inqt̄ ei celi. Estimo vt in celestib⁹ esset miraculū de his q̄ gerebant̄ in terris: sicut ait scriptura: In quē cōcupiscūt angeli p̄spicere. Quō enim poterant non mirari virtutes celozū ⁊ dominatiōes: cherubin ⁊ seraphin: cū viderent dominū sabaoth in fluuiō a iohāne baptizari? Ut aut̄ iohānis testatio etiā celesti testimonio cōfirmer̄: vidit sp̄m̄ sanctū corporali specie: quasi columbā descēdentē ⁊ manentē sup iesū: Audit et patrē dicentē: Hic est filius meus dilectus: in quo mihi cōplacui bene. Aduertite dilectissimi fratres quāra nobis in baptismo dñi nostri iesu christi patefacta sit gratia: q̄ subtili sacramēto trinitas se homi reuelauit. Pater em̄ audis in voce: filius manifestat̄ in homie: spiritus

1. Petri. 1.

Luc. 3.

sanctus dinoscit̄ in colūba. Mirifico aut̄ mysterio dominus noster iesus christus vel tactu corporis sui: vel transtu glorie sue omnē ad momentū creaturam sanctificat: viuificat ⁊ illustrat. Aquas em̄ cōsecrat dñi baptizat: terram sanctificat duz sepelit: mortuos suscitāt dum resurgit: celestia glorificat dum ascendit ad celum ⁊ sedet ad dexteram patris.

In eadem dominica de Trinitate ⁊ columba: Sermo III

Sermo XXXVIII.

Quāis fratres i hui⁹ exilij erumno- sam cecitatem p̄ originalis peccati iustissima p̄na a gaudio beate felicitatis deieci sumus: nō tamē ita inde p̄cissi atq̄ abrupti sumus vt nō etiā in istis mutabilibus eternitatē: veritatē: beatitudinē q̄rere vel desiderare ignoremus. Ad ex eo p̄spiciū est: q̄ nec mori: nec falli: nec miserī eē voluntatē habemus. Unde ex hoc naturalī instinctu beatos esse velle qui est omnibus licz diuerso modo in animis singulorū beatitudinis appetitus fiat. Quidā em̄ beatum existimāt esse regno potiri terreno: alij diuitijs abundare: alij honoribus exaltari: Quidam dō laudibus celebres esse gaudēt: alij voluptatib⁹ inhiant carnalib⁹. Sed nequāq̄ in huius vitē volubilitate vera inueniri poterit beatitudo. Quocirca tota sācta series scpturaz nos a terrenis ad celestia erigi adhortat: vbi vera ⁊ sempiterna est beatitudo: ad quā nisi p̄ fidem catholice pacis cooperatē charitate dei et primi neminē puenire posse certissimū est. Deniq̄ ad verā beatitudinē puenire volentib⁹: p̄mo omnīū fides necessaria est: sicut apostolica docet auctoritas dicens: Sine fide impossibile ē placere deo. Constat ergo neminē ad verā puenire posse beatitudinem: nisi deo placeat: et deo neminē posse placere nisi per fidem. Fides nāq̄ est bonorum omnīū fundamentū. Fides est humanę salutis initū ⁊. Sine hac nemo ad filiorum dei consortiū potest puenire: quia sine ipsa nec in hoc seculo quisq̄ iustificationis exequit̄ gratiā: nec in futuro vitam possidebit eternam. Et si quis hic nō ambulauerit per fidem: non pueniet ad speciem beate visionis domini nostri iesu christi. Proinde ois anima rationalis etate cōgrua discat fidē catholicā: maxime ppli p̄dicatores christiani: et eccliaz dei doctores vt possint vitati p̄dicentib⁹ resistere ⁊ catholicā

A

Deo. 11.

2. Cor. 5.

B

Sancti Augustini de tempore

amantibus pacē pdesse. Quō em̄ docet quis
qđ nō didicerit: v̄l qualis pastor esse poterit
si pane vitę gregē sibi cōmissū pascere igno-
rat: nō erubescat discere nesciens qđ igno-
rat: nec scies tard⁹ sit docere qđ nouit. Sciat
vterq; suo dño acceptę pecunię rōnez se red-
diturū: Tūc desiderabilē fidelis seruus au-
dierit vocē dñi dicētis: Euge serue bone et fi-
delis: q; sup pauca fuisti fidelis: supra multa
te cōstituā: intra in gaudiū dñi tui. Omnis
itaq; sc̄ptura veteris ac noui testamēti diui-
nit⁹ inspirata si catholice intelligit: hoc in-
fluat: q; pater et filius ⁊ spūs sanctus vnus
sit de⁹: eiusdē substātię vnusq; essentię: atq;
insepabilis in diuinitate vnitas. Ideoq; nō
sunt tres dñi sed vnus deus: pater ⁊ filius et
spūs sanct⁹. Quis pat filiū genuerit et ideo
filius non sit qui pater est: fili⁹ q; a patre sit
genitus ⁊ ideo pater nō sit qui fili⁹ est: spūs
sanctus nec pater sit nec filius sed tm̄ patris
⁊ filij spūs: patri ⁊ filio etiā ip̄e cōequalis et
ad trinitatis ptinēs vnitate: Et hęc trinitas
vnus deus est ex quo oīa: p quē oīa: ⁊ i quo
oīa: beato paulo attestante vbi ait: Quā ex
ipso ⁊ p ipsum ⁊ in ipso sunt omnia: ipsi glo-
ria in secula seculorū: amē. Teneam⁹ igitur
firmissime patrē ⁊ filiū ⁊ spūs sanctū vnū esse
naturalit̄ deū: neq; tm̄ patrē ipsuz esse q; fili⁹
est: nec filiū ipsum esse qui pater est: nec spūs
sanctū ipsuz esse q; pater est aut filius. Vna
est em̄ patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti essentia: in q̄
nō est aliud pat: aliud fili⁹: aliud spūs sanct⁹:
q;uis psonalit̄ alit̄ sit pater: alius fili⁹: alius
spūs sanctus. Qđ nobis maxime in ipso san-
ctarū scripturarū initio demōstrat: vbi de⁹
dicit: Faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ simili-
tudinē nostrā. Cū em̄ singulari numero dic:
Imaginē: ostendit vnā naturā eē: ad cui⁹ ima-
ginē hō fiebat: nō vnā esse psonā. Si em̄ illa
vna eēntia p̄ris ⁊ filij ⁊ spūs sancti vna eēt pso-
na: nō diceret ad imaginē n̄faz: s; ad imaginē
meā: nec dixisset: faciam⁹ sed faciam. Si dō
in illis tribus psonis tres essent credēde vel
intelligēde substātię: nō diceret ad imaginē
nostrā sed ad imagines n̄faz. Sed ad vnā
imaginē vni⁹ dei homo factus dicit: vt vna
sanctę trinitatis essentialiter diuinitas inti-
maret. Hanc quoq; trinitatem psonarū atq;
vnitate naturę ppheta Esaias reuelatā sibi
nō tacuit: cū se dicit seraphin vidisse clamā-
tia: Sanct⁹ sanct⁹ sanct⁹ dñs de⁹ sabaoth.
Ubi prius in eo qđ dicit ter sanctus: pfo-

narū trinitatē: in eo dō qđ semel dicit: dñs
deus sabaoth: diuinę naturę cognoscimus
vnitate. Plane ergo et absq; omni dubita-
tione credendū est patrē ⁊ filiū ⁊ spūs sanctū
vnū esse deū omnipotentē: eternū: incōmuta-
bilē: ⁊ singulus horū deus: ⁊ simul oēs vn⁹:
⁊ singul⁹ quisq; horū plena ⁊ pfecta eterna
substātia: ⁊ simul oīs vna substātia. Quia
quicqđ est pater quo deus ē: quo substātia
est: quo eternitas est: hoc filius: hoc spūs san-
ctus. Ita etiā quicqđ est filius i eo qđ deus
est: quo substātia est: quo eternitas est: hoc
pater: hoc spūs sanct⁹ est. Et quicqđ est spūs
sanctus i eo qđ deus est: quo substātia est: q̄
eternitas est: hoc pater est ⁊ fili⁹. Vna ergo
in trib⁹ diuinitas: vna essentia: vna omipo-
tentia: ⁊ quicqđ substācialiter potest dici de
deo. Si forte de solo patre interrogat⁹ fue-
ris: Quid sit pater? Respōde: deus. Inter-
rogat⁹ de filio: Respōde: deus. Interroga-
tus de spūs sancto: Respōde: deus. Si inter-
rogat⁹ fueris simul de patre ⁊ filio ⁊ spūs san-
cto: nō deos: sed deū respōde vnū: omni-
potentē: incōmutabilē. Sciendū est dō q; que-
dā de deo substācialiter dicunt: vt deus est
magn⁹: om̄ps: ⁊ quicqđ ad se dicit: id est s̄-
stantiā diuinitatis significās. Quēdam dō
relatiue dicunt: vt pater ad filiū: fili⁹ ad pa-
trē: ⁊ spūs sanct⁹ relatiue ad patrē ⁊ filiū: ad
se aut̄ siue pat̄ siue fili⁹ siue spūs sanct⁹ dicit.
Itaq; pater eo qđ de⁹ est: hoc ipso substātia
est: q; eiusdē substātię pculdubio ⁊ fili⁹ de⁹
⁊ spūs sanct⁹ de⁹. At dō de⁹ eo qđ p̄ est rela-
tiue dicit: q; nō subē nomē est: s; referē ad fi-
liū deū esse. Nec ita dicim⁹ filiū patrē eē: sic
dicim⁹ deū eē: q; de⁹ substācialit̄ dicit: p̄ dō ⁊
fili⁹ ⁊ spūs sanct⁹ relatiue dicit. Sic em̄ relatiue
pater ⁊ fili⁹ dicunt: ita ⁊ spūs sanct⁹ ad patrē
⁊ filiū qđāmodo relatiue dicit: q; patris ⁊ fi-
lij spūs est. Sed ipsa relatio spūs sancti non
ita reciproca rōne cōverti poterit sicut pater
⁊ filius. Nā pater filij pater dicit: ⁊ fili⁹ p̄ris
filius dicit: spūs dō sanctus vniformiter di-
cit ad patrē ⁊ filium: q; patris ⁊ filij spūs ē.
Dicimus em̄ spūs sanctū sp̄ritū patris: sed
nō vicissim dicimus patrē spūs sancti: ne fi-
lius eius intelligat spūs sanctus. Itē dicim⁹
sp̄ritū sanctū sp̄ris filij: sed nō dicimus filiū
spūs sancti: ne pater eius intelligat spūs san-
ctus. Dicit ⁊ idē spūs donū dei: q; donator
est de⁹ doni sui. In quib⁹ nominib⁹ circūfer-
ri potest vicissim relatiōis regula: vt si dica-

Matt. 25.

L

Ro. 11.

1. sen. dif. 2.
ca. omnes.

D

Gen. 1.

1. sen. dif. 2.
ca. pponam⁹

Isa. 6.

5. de Trin/
ca. 11.

Ser. XXXVIII Do. intra oc. epi. dñi Ser. III

mus donator doni: et donum donatoris: quia
 in his vocabulis potuit inueniri vsitata huic
 cathegorie q̄ dicit ad aliqd̄ circūlatio. Ergo
 hoc donū dei: id est spūssanct⁹ qui de patre
 et filio equaliter p̄cedit: ineffabilis quedam
 patris filijq̄ cōmuniō est. Et ideo foras sic
 appellat: quia patri filioq̄ potest eadē apella-
 tio conuenire. Nam hoc ipse p̄prie dicit qd̄
 illi cōmunit dicit: quia et pat̄ spūs et fili⁹ spi-
 ritus recte dicit. Ergo vt nominib⁹ iunctis
 que sepatim vtriq̄ p̄sonę cōueniūt vtriusq̄
 cōmuniō p̄prie significet: vocat̄ spūssanct⁹:
 que est tertia in sancta trinitate p̄sona patri
 et filio p̄ omnia equalis: cōternus et cōsub-
 stantialis. Et hęc trinitas vnus est deus so-
 lus: bonus: magn⁹: eternus: omps: ipse sibi
 vnitas: veritas: magnitudo: bonitas: omni-
 potētia: et quicqd̄ ad se substācialiter dicit.
 Non ita in relatiuis vocabulis intelligendū
 est vel dicendū: quia dici non potest pater sibi
 pater: vel filius sibi filius: vel spūssanctus
 sibi spūssanctus: sed hęc relatiua vocabula
 ad aliam p̄culdubio p̄sonam referri debēt.
 Quicqd̄ ergo ad se dicunt̄ pater et filius: nō
 dicit̄ alter sine altero: id est quicquid dicit̄
 qd̄ substāciā eorū ostēdat simul dicunt̄. Si
 hęc ita sunt: itaq̄ nec pater est deus sine
 filio: nec filius deus sine patre: id est non ita
 dicit̄ de⁹ pater quasi fili⁹ nō sit de⁹: nec fili⁹
 ita dicit̄ deus quasi pater non sit deus: sed
 ambo simul deus: et itaq̄ vnus deus. Quo
 circa quicqd̄ fm substāciā vel eternitatem
 de eis dici pōt: ambo simul sūt: et qd̄ de filio
 dicit̄ deus de deo: lumen de lumine: ambo
 simul lumen: sed nō pater deus de deo: nec
 lumen de lumine: sed filius deus de deo: et lu-
 men de lumine: ambo tñ simul et semp vn⁹
 deus et vnū lumē. Sic etiā de alijs appella-
 tionib⁹ q̄ fm substāciā dicunt̄: id est qd̄ siml
 ambo sūt dici debet: vt omps: magn⁹: bon⁹:
 eternus etc. que ad se dicunt̄. Qd̄ si ita est h̄
 solū de eis dici non potest illud de illo qd̄ sūt
 ambo nō sunt: sicut verbū de verbo dici nō
 potest: quia nō simul ambo verbū sed solus fi-
 lius: nec imago de imagine: quia nō simul am-
 bo imago sed solus fili⁹ imago: nec filius de
 filio: quia nō simul ambo fili⁹: nec pater de pa-
 tre: quia nō simul ambo pater. Et ideo qd̄ euā-
 gelista ait: Et verbū erat apud deū: multū ē
 vt sic intelligat̄: verbū qd̄ solus est fili⁹ erat
 apud deū qd̄ nō sol⁹ est pater sed pater et fi-
 lius simul de⁹. In quo p̄fecte intelligit̄ qd̄ nō

p̄cessit genitor illud qd̄ genuit. Et qd̄ ipse in
 euāgelio ait: Ego et pater vnū sumus: Tñ Job. 10.
 sum⁹ em: id est qd̄ ille: hoc et ego fm essentia
 nō fm relatiuū. Qd̄ dicim⁹ lumē de lumine:
 nō duo lumina intelligēda sunt vel sepatio
 luminis: sed intelligendū est qd̄ fili⁹ effulgē-
 tia eterna luminis est eterni: sicut imago sem-
 piterne substācię sempiterna ē imago. Ex-
 emplū grā: Si queris quid sit abrahā iuxta
 substāciā: Responde: homo. Si queris de
 abrahā cur pat̄ sit: Relatiue responde: quia
 filiū habet isaac. Si queris de isaac cur sit fi-
 li⁹: Relatiue responde: quia pat̄re habet abra-
 ham. Dis vō relatio ad aliqd̄ aliud referē.
 Et hęc regula relatiōis in p̄sonis sanctę tri-
 nitatis intelligēda est. Si ergo interrogat⁹
 fueris de deo: cur dicat̄ pat̄: Relatiue respō-
 de: quia habet filiū. Ita etiam de filio respōde
 relatiue ideo esse filius quia habet pat̄re. Si q̄
 dictū de deo tibi fuerit: quō pater hoc ē qd̄
 filius: aut fili⁹ hoc ē qd̄ pater: Responde fm
 substāciā hoc est filius qd̄ pater: hoc pater
 qd̄ filius: quia vn⁹ ē deus et vna substācia pat̄
 et fili⁹. Ad se em deus substācialiter dicit̄:
 Ad pat̄re fili⁹: vel fili⁹ ad pat̄re relatiue di-
 cit̄. Iuxta p̄sonę p̄prietatē nō est pater q̄ fi-
 lius: nec filius qui pater: iuxta substācię vni-
 tatē hoc pater qd̄ filius: id est deus vn⁹ om-
 nipotens. Quicquid ergo ad seipsum dicit̄
 deus et de singulis p̄sonis dicit̄ de patre et fi-
 lio et spūssancto: et simul de ipsa trinitate non
 pluraliter sed singulariter dicendū est: quia
 quippe nō aliud est deo esse et magnū esse: vlt
 aliud esse vel aliud bonū esse: sed hoc idem
 est illi esse et magnū esse et bonū esse: p̄p̄tea
 sicut nō dicim⁹ tres deos: nec tres essētiās:
 sic nō dicim⁹ tres magnitudines: nec tres
 bonitates: sed vnū deū: vnā essentia: et vnā
 magnitudinē et vnā bonitatē: Absq̄ oī scz
 dubitatioe credi necessariū ē: qd̄ pater plen⁹
 deus et p̄fectus est: filius plen⁹ et p̄fectus est
 deus: spūssanctus plenus et p̄fectus ē deus:
 nō tamē tres dij pater et fili⁹ et spūssanctus:
 sed vn⁹ deus plen⁹ et p̄fect⁹: Nec aliqd̄ ma-
 ius tres simul dici pater et filius et spūssanctus
 q̄ vn⁹ quilibet vel pater vel fili⁹ vel spiritus
 sanctus: quia eadem natura est in vnaquaq̄
 p̄sona simul dicta q̄ est in trib⁹ p̄sonis simul
 nominatis. Nō ita dicimus in hominib⁹ fieri
 posse: Abrahā plen⁹ homo: isaac plen⁹ hō:
 iacob plenus homo: et hi oēs vni⁹ substācię
 quātū ad hūanā p̄tinet naturā: non tamē hi

Job. 1.

e

Sancti Augustini de tempore

tres vnus homo: sed tres omnimodis hoies: et aliqd malus in tribus cognoscit q̄ in q̄libet vno eorū. Item abrahā vnus homo: nō tamē tres p̄sonę in eo: sicut in vno deo tres p̄sonę plene et p̄fectę: S; vna p̄sona in abrahā sicut in vno solet homie esse. In deo autē nihil quidē fm accidens dicit: q; nihil in eo mutabile est: nec tamē omne qd de deo dicit fm substantiā dicit: vt in superiorib; diximus. Quis enī dicit pater ad filiū: fili; ad patrē fm ad aliqd: nō est tñ accidēs patri patrē esse: nec filio filiū esse: q; et ille semp pater et ille semp filius: q; eternitas et incōmutabilitas negat alicui; accidētis in deo instabilitatē: q; omne accidens fm tempus vel esse vel non esse potest vel potuit vel etiā poterit: q; pater nunq̄ nō pater: filius nunq̄ nō filius: nec cepit vnq̄ pater esse pater: nec filius esse filius. Et si aliqui cepisset pater esse pater: v; filius esse fili;: vel desineret esse qd erat: fm accidēs diceret pater vel filius. Si x̄o qd dicit pater ad seipsum diceret nō ad filiū: et qd dicit filius ad seipsum diceret nō ad patrē: fm substantiā diceret: Sed pat nō dicit pater nisi ex eo qd est ei fili;: et filius nō dicit fili; nisi ex eo qd habet patrē. Nō ergo fm substantiā vt dictū est in p̄onibus: q; nō quisq; eorū ad seipm sed ad se inuicē atq; ad alterutrū ista dicunt: Neq; fm accidēs: q; et qd dicit pater et fili;: eternū atq; incōmutabile est eis. Quis enī alius sit pater: ali; filius: nō est tñ diuersa substantiā patrē et fili;: quia hęc nō fm substantiā dicunt sed fm relatiū: qd tamē relatiū nō est accidens: qd nō est mutabile. Lū itaq; tant; solus est pater vel solus filius vel solus spūsanct;: quātus est simul pater et filius et spūsanctus: nullo mō triplex dicēd; est de;: q; nō est q̄ crescat illa p̄fectio summe trinitatis. P̄fectus autē siue pater siue filius siue spūsanct;: et p̄fect; deus pater et fili; et spūsanct;: ideo trinitas potius q̄ triplex dicēda est: habēt singule; i trinitate p̄sonę aliquid p̄p̄riū qd inseparabili equalitate aliquā in se ostendāt p̄p̄rietatē. Pater solus pater: et fili; solus filius: et spūsanct; solus spūsanct;. Et pater hoc habet p̄p̄riū: qd ex omib; q̄ sunt sol; est: q; ab alio nō est: ac p hoc solus est in paternitatis p̄sona: nō in diuinitatis essentia. Unigenit; x̄o dei fili; hoc habet p̄p̄riū qd ex solo id cōsubstantialiter: id est patre: et coessentialiter sol; genit; ē: et in hoc p̄sonę suę p̄p̄rietas. Spū-

sanctus autē hoc habet p̄p̄riū qd ex patre et filio equaliter p̄cedit: et est ambozū spiritus eiusdemq; substantię et eternitatis cū patre et filio. Sed hęc tria vere etiā tria sūt ineffabiliter: quę tria et essentialit; tria habētia p̄p̄rietates suas: Et hęc tria vnū et vere vnū: et vnū tres: sed nō tres p̄fēs: nec tres filij: nec tres spūsancti: sed tres p̄sonę: vnus pater vnus filius: vnus spūsanct;: et hi tres: id ē pater et filius et spūsanct; vnū sūt in natura omnipotētia et eternitate. Sed hoc etiā atq; etiā firmiter tenendū est: nihil in sancta trinitate ad se dictū plurali numero esse dicendum: q; simplex illa diuinitatis summe natura singulari numero dici debet nō plurali: ac ideo nō tres deos: nec tres omnipotētes: nec tres bonos: nec tres magnos: nec tres essentias in deo dicere fas est. Lū enim p̄sonaliter ali; sit pater: alius filius: ali; spiritus sanct;: his tñ vnū est nature nomē qd dicit deus vel substantiā vel essentia vel omnipotētia: vel alia multa q̄ substantialit; non relatiue de deo dicunt. Indubitātē si q̄dez credere debem; ipsaz sanctā trinitatem esse inseparabilis substantię: essentię inseparabilitę opari quicqd a singulis p̄sonis legim; opatum esse. Quis enī certissimū sit patrē esse solū q̄ dixit: hic est fili; meus dilectus in q̄ mihi bene cōplacui: Et filiū eē solū sup quē illa vox solius patris sonuit: qm in iordane fm iohannē baptizat; est: idem vnigenitus deus qui carnem solus accepit: et spūsanctū patris et filij solū esse: qui in specie columbe sup eum baptizatū ascendētē de aqua descendit: et quinquagesima die post resurrectiōnē christi fideles in vno loco positos in linguarū ignearū visione aduentens repleuit: Illaz tñ verissime vocē qua solus locut; est deus pater: et illā carnē qua sol; homo fact; est vnigenit; de;: et illā columbā in cui; specie spūsanctus sup christū descendit: illazq; linguas igneas in quarū visione fideles in vno loco cōstitutos repleuit: opa esse toti; sanctę trinitatis: id est vni; dei qui fecit i celis et in terra visibilia et inuisibilia verissime credendū est. Deus ergo p̄ imensitatē nature suę totā creaturā suā et implet et p̄tinet: ac per hoc totū quicqd est implet pat;: totū filius: totū spūsanct;: q; pater et filius et spūsanct; naturaliter vnus ē deus. Inseparabilis ergo nature vnitas nō pōt sepabiles habere p̄sonas. Hęc x̄o summe diuinitatis atq;

Wart. 3.

Act. 2.

R.

Ser. XXXVIII Do. intra oc. Epi. dñi Ser. III

individue unitatis natura q̄ ē sola vbiq; to-
 ta: sicut vbiq; inseparabilem habet unitatem na-
 turę vel opis: sic separationē non pōt accipere
 psonarū. Noianē q̄dē ille psonę aliqñ singu-
 lę: S; ita se voluit ipsa de trinitate insepa-
 rabilē ostendere in psonis: vt nullū ibi nomē sit
 in q̄libet psona q̄d ad aliā fm relationis re-
 gulā nō referat. Sic pater ad filiū: vel filius
 ad patrē: vel spūsc̄tū ad patrē et filiū veris-
 sime referat. Ea x̄o noīa q̄ substantiā vel po-
 tentiā vel essentiā dei significat: vel quicq̄
 pprie ad se dicitur deus: oībus psonis equa-
 liter cōuenit: vt deus magn⁹: bon⁹: etern⁹:
 omnipotēs: et omīa q̄ naturaliter de deo di-
 cunt. Nō est q̄ aliq̄d naturę nomē q̄ sic p̄i
 cōuenire possit vt aut filio aut spūsc̄to con-
 uenire nō queat. Deus em̄ pater naturalit̄
 est deus: equaliter et fili⁹ et spūsc̄tū. Idcir-
 co inseparabilis est sc̄ta trinitas in psonis sen-
 su intelligēda: q̄uis in voce separabilia habe-
 ant nomīa: q; pluralē numerū in naturę no-
 minib⁹ nullaten⁹ recipit. In hoc ostēdit pso-
 nas non posse diuidi in sc̄ta trinitate: q; cu-
 iuslibet psonę nomen semp ad alterū recipit
 psonā. Si patrē dicitur filiū ostēdit: si filiū no-
 minas patres p̄dicat: si spūsc̄tū appellas
 alicui⁹ esse spū: necesse est intelligas id est
 patris et filij. Et hoc regulariter tenere debe-
 mus: q; omīs naturę noīa vel essentię: sicut
 in vna psona singulariter: sic etiā semp in tri-
 bus singulari noīe dici debēt. Si quis vero
 minus est in talib⁹ exercitatus mysterijs sū-
 me trinitatis: votis agat apud deum vt in-
 telligat q̄ dei sūt: nō mecū querelis q; ea sci-
 p̄l que in sc̄toꝝ dicitur doctoꝝ legebā. Sciē-
 dum x̄o est q; p omīa idē est patrē dicere et in-
 genitū: q; et filiū non genuisset nisi p̄hiberet
 eū dici ingentū: q; dū dicitur ingent⁹: nō q̄d
 sit sed q̄d nō sit ille de quo dicitur ingent⁹ si-
 gnificat. Pat̄ itaq; fm affirmatiōē: ingent⁹
 fm negatiōē dicitur. Negat itaq; eū esse
 genitū de q̄ h dicitur: nec tñ aliq̄d eū genuisse
 significat dū dicitur ingent⁹. Patrē itaq; dū
 dicimus: significam⁹ eum filiū genuisse: q; a
 filius pprie de eo genitus dicitur: q; patrē ha-
 bet qui eū genuit. Sed nō inter patrē et filiū
 diuisio vl sc̄ssio: q; alter in altero est: Sicut
 in euāgelio legimus ipsū dñm dicentē: Ego
 in patre et pater in me est. Unus ab vno ge-
 nitus: p̄fect⁹ a p̄fecto. Plenitudo diuinita-
 tis in vtroq; nihil differens alter ab altero:
 q; vita a viuēte est filius a patre: sic ipse ait:

Job. 14.

Sicut pater habet vitam i semetipso: sic ta-
 lem filiū genuit: q; vitā haberet i semetipso.
 Spirit⁹ siquidē sc̄tū nec ingentus nec ge-
 nitus alicubi dicitur: Ne si ingentus diceret
 sicut pater: duo patres i sancta trinitate in-
 telligerētur: Aut si genitus diceret sicut fili-
 us: duo itidē filij in eadē estimarent esse san-
 cta trinitate: Sed tantūmō pcedere de pa-
 tre et filio: salua fide dicend⁹ ē. Qui cū nō de
 patre pcedit in filiū: et de filio pcedit ad san-
 ctificandā creaturā: sicut quidā male intelli-
 gentes credendū esse putabāt: sed simul de
 vtroq; pcedit: q; pater talē genuit filiū: vt
 quēadmodū de se: ita et de illo q; pcedat spi-
 ritus sanctus. Decē sūt genera locutiōis: qui-
 bus hoīes suos sensus solēt inter se cōferre.
 Nō de illis dico: quas grāmatici partes ora-
 tionis vocāt: s; de illis quas philosophi grę-
 ce cathogorias: latine p̄picamēta appellare
 solēt. Quę quidē sic noīant: Substantiā: q;
 litas: quātitas: ad aliq̄d: q; gen⁹ locutiōis
 relatiuū dicitur. Itē habitus: situs: tēpus: lo-
 cus: facere: pati. Hęc sūt igit̄ causę locutiōis
 nostrę. Aut em̄ de substantia cuiuslibet rei lo-
 quimur: vel de quātitate: id est magnitudi-
 ne: aut etiā de qualitate: in quo genere locu-
 tionis bonos dicimus q; boni sunt. Aut x̄o
 ad aliq̄d: id est dū psonę quęlibet inter se cō-
 ferunt: vt dñs nō dicitur nisi seruus intelliga-
 tur: nec iterū seruus nisi respiciat ad dñm.
 Itē de habitu animi vel corpis: aut de situ
 i quo cōsiderabilē stare: sedere: iacere. De lo-
 co et tēpore: id est qd in q̄ loco vl tēpore fiat.
 Itē q; qd faciat vel patiat sepe loquela no-
 stra ostēdit. His q; omib⁹ modis: solet sancta
 sc̄ptura de deo loqui: sed aliter pprie: aliter
 translatiue: aliter relatiue. Proprie deus di-
 citur substantia vna: sūma: ineffabilis: q; semp
 idē est q; est: q; nihil ei accedēs vel recedēs
 inesse poterit: quę semp est: q; semp immu-
 tabilis. Itē deus magnus dicitur: nō autē ma-
 gnitudine: nisi q; ipse magn⁹ est et imensus.
 Ea igit̄ magnitudine magnus est: qua ipse
 eadem est magnitudo: et ea bonitate bonus
 quę ipse est. Hęc deo aliud est esse: aliud ma-
 gnū esse: aliud bonū esse: sed eo quo magn⁹
 est et bonus est: ideo nec tres substantias: nec
 tres magnos: nec tres bonos de deo dicere
 fas ē. Qd autē facere dicitur: de deo verissime
 dicitur: p quē oīa facta sūt q; sūt: dñs dicente:
 Pater me⁹ vsq; modo opatur et ego operor. Job. 5.
 Hęc quippe in p̄dicamētis supra noīatis de-

Sancti Augustini de tempore

deo dicunt: si tñ proprie de illo aliquid dici
 ore hominis pōt. Relatiue aut de deo dicitur
 pater et fili⁹ et spūsanct⁹: sicut supra abundā-
 ter docuim⁹. Situs dō et habit⁹ et loca et tem-
 pora et pati nō pprie sed trāslatiue p similitudi-
 nes dicunt i deo. **Ps. 79.** Hā et sedere sup cherubin
Ps. 103. dicit: qd ad sitū: Et abyssus tāq̄ vestimētū
Ps. 101. amictus eius: qd ad habitū: Et anni nō de-
Ps. 138. ficiēt: qd ad tēpus: Et si ascēdero ad celū tu
 illic es: qd ad locū p̄tinet. Dicit et d̄ deo: **Pe-
 nitet me hoīez fecisse: vt etiā: Laboraui susti-
 nens: Hecq̄ etiā aliqd deus patit̄ quātuz ad
 eius substantiā p̄tinet: qz de⁹ est: qz incōmu-
 tabilis et impassibilis substantia est: dū aliq̄
 omnes substantiē capiunt accidētia quib⁹ in
 eis fiat vel magna vel quātacūq̄ mutatio:
 deo autē eiusmodi aliqd accidere nō pōt: et
 ideo sola est incōmutabilis suba vel essentia
 que de⁹ est: cui p̄fecto ipm esse vnde essentia
 noiata ē maxie ac verissime cōpetit. Cui so-
 li optime id cōgruit nomen qd greci dicunt
2. Cor. 1. on: latini est: sicut ap̄tus ait: Nō est in illo ē.
R. Jam dō sublimitas hui⁹ tā arduē disputa-
 tionis respirare aliquātulū dicitante admo-
 net vt liberiori sensu ea que deinceps dicen-
 da sūt ingrediat̄ explanare. Dis itaq̄ scōp̄
 auctoritas librorū hoc nobiscū agit vt recte
 de deo credam⁹: eūq̄ tota animi intentione
 amem⁹: Sed acies mētis hūanę inualida ē
 ad aspiciēdā diuinę maiestatis excellentissi-
 mā lucē nisi iusticię fidei et dilectiōis diuina
 donāte grā illustret̄ spēdore: q̄ p̄pter diui-
 na votis omib⁹ postulāda est grā vt mūdef
 oculus cordis ad videndū q̄ pprie trinitas
 sit vnus et solus et verus deus: et q̄ recte pater
 et fili⁹ et spūsanct⁹ vni⁹ eiusdēq̄ substantiē vel
 essentię dicat̄: credat̄: intelligat̄. Ad huius
 sacratissimę beatitudinis visionē nemo nisi
 p fidē mūdato corde attingere poterit: dicē-
Matth. 5. te ipsa veritate. Beati mūdo corde qm̄ ipsi
 deū videbūt. Hęc dō visio nō carnalib⁹ esti-
 māda est oculis cerni posse: sed purę mētis
 intuitu p̄sideranda ē: fm̄ qd sanctispūs grā
S. nostrę mētis acie illustrare dignabit̄. Eorū
 igit̄ q̄ sunt vel fuerunt vel futura sunt: cā est
 deus: et eorū dator ē et creator: et nō est dicere
 hoc est ipm̄ quib⁹ vt essent dedit: nec alicui
 creature partē suę substantiē dedit: et cū ipse
 sit imutabilis: mutabilia sine sui mutabilitate
 creauit. Ideo i illo hymno laudabili: que
 pacta cęna mystica corā discipulis in laudē
 patris dei filii⁹ decātauit: nō dixit de fidelib⁹**

suis: vt vnū sint nobiscū: s̄ vt vnū sint i no-
 bis: qz diuersa substantia est creator et creatu-
 re. Nec etiā dixit: Ego et ipsi vnū: quāuis p id
 qd ecclesię caput est: et corpus eius est ecclesia
 possit dicere: Ego et ipsi non vnū: sed vnus:
 qz caput et corpus vn⁹ est christ⁹: S; diuini-
 tatē suā p̄substantialē patri ostēdens ait: Et
 sint vnū. Vult ergo esse suos vnū: s̄ in ipō:
 qz in seipis nō possunt nō dissociari ab inui-
 cem p diuersas volūtates. Cū etiā sit sancta
 trinitas vn⁹ et solus in substantia: solus in p-
 sonis tria: quedā cū m̄tra voluit esse nō illō
 esse ea voluit qd ille ipse est dū ea q̄ voluit
 esse originē habent. Illi siquidē sine origine
 est esse deū supra omnē existētiā: sup omnē
 vitā: supra omnē intelligentiā credim⁹ esse:
 Et ille est summa existētia: sūma intelligē-
 tia: sūma vita: a quo oīs vita: oīs intelligē-
 tia et oīs existētia. Dei etiā idē ipm̄ est et potē-
 tia et substantia et diuinitas: et hęc oia vnū: Et
 hoc vnū simplex de dei filio doctor egregi⁹
 beatus Paul⁹ ap̄tus dicit: Cū esset i forma
 dei nō rapinā arbitrat⁹ ē esse se equalē deo.
 Proinde meli⁹ esse videt̄ equalitatē de diui-
 nis dicere p̄sonis q̄ similitudinē: quāq̄ vtrūq̄
 inuentat̄: qz vna quelibet substantia fm̄ qd
 substantia est: nō est alia vt sit filius ad altam.
 Nec etiā in sancta trinitate substantia substā-
 tię filius est: sed vna et ipsa eadē suba est: non
 est alia patris et filii et spiritussancti: nec sunt
 tres substantię filies: sed vna triū equalit̄: nec
 pater filio prior: nec fili⁹ patre posterior: sic
 arriani voluerunt. Nam abrahā et isaac licet
 vni⁹ sint substantiē fm̄ hūanitatē: tñ abrahā
 prior est tpe et isaac posterior: quāuis sint filies
 substantiē: tñ illa similitudo substantiē in filio
 posterior est tpe: qd impiū est in deo credere
 aliqd p̄us esse vel posteri⁹: qz nō ex tpe deus
 cepit esse pater: sed sic semp de⁹: ita semp pa-
 ter: semper habēs filiū quē semel genuit ex
 sua equalē sibi natura. Addūt quoq̄ diale-
 ctici q̄ omne sile receptibile possit esse dissimili-
 tudinis: sic duo homines quāuis filii sint sube
 dissiles possunt esse morib⁹: ideo nō possūt
 p oia equales dici et sunt duę sube in eis di-
 uisę: vnusquisq̄ in sua suba plenus homo: i
 patre dō et filio et spūsancto nō est filius suba
 sed vna equalis p omnia et ομοουσιου:
 id est vni⁹ substantiē: non ομοιοιου: id similis
 substantiē: sicut heretici voluerūt.

Itē i eadē dñica ali⁹ smo: q̄ habet
 int̄ smones de Tribus dñi LXIII.

Sermo XXXIX Do. I. post oc. Epi. Ber. I

Sermo Dñica p̄ma post octauas festi Epi
XXXIX. phanig de charitate: Sermo I

A Inuarū scripturarū multiplicē abū
dantiā: latissimāq; doctrinā fratres
charissimi: sine yllo errore comp̄hen
dit: et sine yllo labore custodit: cuius cor ple
nū est charitate: dicēte ap̄lo: Plenitudo le
gis est charitas. Et in alio loco: Finis inq̄
legis ē charitas. Et iterū dicit: Finis p̄cepti ē
charitas b̄ corde puro et p̄scia bona et fide nō
ficta. Si q̄ nō vacat oēs paginas sc̄pturarū
reuoluere: tene charitatē: et i ea inuenies om
nē sc̄iaz. Quis ē autē finis p̄cepti: nisi p̄cepti
adimpletio: nisi legis plenitudo? Qd̄ q̄ ibi
dixit: Plenitudo legis ē charitas: hoc etiā h̄
dixit: Finis p̄cepti est charitas. Nec dubita
ri yllo mō p̄t: q̄ templū dei sit hō: in q̄ ha
bitat charitas. Dicit etiā et iohes: Deus cha
ritas ē. Hec etiā dicētes ap̄li: nobis charita
tis excellētia cōmēdant. Nō vtiq; aliud nisi
qd̄ comederūt: eructuare potuerūt. Ipse q̄z
dñs pascēs eos x̄bo x̄itatis: qd̄ est ipse pa
nis viuus q̄ de celo descendit: Adādatū inq̄
nouū do vobis: vt diligatis inuicē. Et iterū:
In h̄ sciēt oēs q; discipuli mei estis: si vos
iuicē dilexerit. Ille etiā q̄ venit p̄ crucis irri
sionē carnis p̄imere corruptionē et verusta
tem vinculi mortis n̄q; suę mortis nouitate
dissoluere: mādato nouo fecit hoīem nouū.
Res etiā vet̄ erat vt hō moreret. Qd̄ ne sp̄
valeret i hoīe: res noua facta ē vt de^o more
ret. Sz q; in carne mortu^o ē nō in diuinitate
p̄ sempiternā vitā diuinitatis: nō pmisit esse
sempiternū interitū carnis. Itaq; sic dicit ap̄l:
mortu^o est p̄p̄ delicta n̄ra: et resurrexit p̄p̄
iustificationē n̄raz. Qui q̄ mortis verusta
tē attulit vitę nouitate: ipse q̄ verus peccatū
opponit nouū mādātū. Quapropt̄ q̄sq; ve
tus pct̄m̄ vis extinguit: mādato nouo extin
gue cupiditatē et amplectere charitatē. Sic
etiā radix oīm maloz ē cupiditas: ita et radix
oīm bonoz ē charitas. Totā magnitudinē
et latitudinē diuinorū eloquioz secura possi
det charitas: q̄ deū primūq; diligim^o. Do
cet etiā nos vn^o celestis mḡf: et dicit: Diliges
dñm deū tuū ex toto corde tuo: et ex tota aīa
tua: et diliges primū tuū sic teipm. In his
duob^o p̄ceptis vniūsa lex pendet et p̄p̄bete.
Si nūc q̄ nō vacat oēs paginas sc̄tas p̄scr
uari: oīa volumina sermonū euoluere: scriptu
rarū secreta penetrare: tene charitatē vbi p̄
dent oīa: ibi tenebis etiā qd̄ ibi nō didicisti.

Si etiā nosti charitatē: aliqd̄ nosti vñ et illud
pendet qd̄ forte nō nosti: et in eo qd̄ i scriptu
ris nō intelligis. Charitas patet in diuinis
sermonib^o: q̄ charitatē tenet i morib^o. Qua
pp̄ fr̄es sectam̄ charitatē dulce ac salubre
vicolū mentis: sine q̄ diues paup̄ est: et cū q̄
paup̄ diues ē. Hec in aduersitatib^o tolerat: i
p̄speritatib^o temperat: in duris passiōibus
fortis: in bonis opib^o hilaris: in tēptatione
tutissima: in hospitalitate latissima: in ve
ros fr̄es lētrissima: in falsos patiētissima. In
abel sacrificio grata: i noe p̄ diluuiū secura:
in abrahe pegrinatiōibus māfuerissima: in
trib^o pueris iugulādīs ignes innocēter expe
crat: in machabeis suos ignes fortiter tole
rat. Casta i susanna erga virū: in anna post
virū: in maria p̄ter virū. Libera in paulo ad
arguendū: hūilis i petro ad obediscdū: hūi
na i chustianis ad p̄stendū: diuina i x̄po ad
ignoscēdū. Sed qd̄ ego de charitate maius
aut vber^o possū dicere: q̄ qd̄ p̄ os ap̄li lau
des et intonat dñs: sup̄ eminentē viā demō
stratis atq; dicētis: Si linguis hoīm loquar
et angeloz: charitatē autē nō habēā: fact^o sū
velut gramētū sonās: aut cymbalū tinnies.
Et si habuero p̄p̄betiā: et nouerim mysteria
oīa: et omnē sciētā: et habuero omnē fidē ita
vt mōtes transferā: charitatē autē nō habēā:
nihil sū. Et si donauero oēs facultates meas:
et si distribuero oīa mea paup̄ib^o: et si tradi
dero corp^o meū vt ardeā: charitatē si habēā:
nihil mihi p̄deset. Charitas magnanima ē:
benigna ē. Charitas nō emulat: nō agit p̄
perā. Nō inflat: nō debonestat: nō q̄rit que
sua sūt. Nō irritat: nō cogitat malū: nō gau
det sup̄ iniquitatē: cōgaudet autē x̄itari. Oīa
tolerat: oīa credit: oīa sperat: oīa suffert: cha
ritas nunq̄ cadit. Quāta ē ista aīaz sal^o: sci
entię solidamētū: fidei fruct^o: diuitię paupe
rū: vita mortētū: Quid tā magnanimitū q̄
p̄ ip̄s mouet? Quid tā benignū q̄ inimicos
diligere? Sola ē quā felicitas aliena nō p̄e
mit: q; nō emulat. Sola ē quā felicitas sua
nō extollit: q; nō flat. Sola ē quā p̄scia ma
la nō pūgit: q; nō agit p̄perā. In p̄p̄bria
secura ē: inē odia hūilica ē. Inē iras placida
est: inē insidias innocēs. Inter iniquitates ge
mēs: in veritate respirās. Quid illa fortius
nō ad retribuēdas s̄ ad nō curādas iniurias?
Quid illa facili^o: nō vanitate s̄ x̄itate? Itaq;
ideo tolerat oīa in p̄senti vita: q; credit oīa
de futura vita: et suffert oīa q̄ hic irrogant: q;

Sc̄i. 4.
Sc̄i. 7.
Sc̄i. 12.
Daniel. 3.
2. Machab. 7.
Daniel. 13.
Luc. 2.
1. Cor. 13.

Sancti Augustini de tempore

sperat oia q̄ sibi promittunt: merito nunq̄ cadit. Ergo sectamini charitatē: et cā sancte cogitātes afferte fructū iusticię. Et q̄d vberius ego dicere potui: vos sueneritis in ei' laudib': appareat i' vris morib'. Oportet q̄ vt se nullis fmo nō solū nō sit ḡuis: s̄ etiā breuis.

Sermo. XL. In eadē dñica de eo q̄ christ' trib' modis i' scripturis intelligat: Ser. II

Domin' n'f iesus xps quātū ai aduertere potuim': scripturas scy paginas sc̄tas: trib' modis: noiat q̄d p̄dicat:

siue p̄ legē et p̄ p̄phas: siue p̄ epl̄as ap̄licas: siue p̄ fidē rex gestar': q̄s i' euāgelio cognoscim'.

Prim' mod' ē fm̄ deū et diuinitatē illā patri coęquale atq̄ coęternā aī assūptioz carnis.

Al' mod' ē cū assūpta carne iā idē de' q̄ hō: et idē hō q̄ de' fm̄ quādā sup̄ excellēte p̄prietatē q̄ nō ceteris coęquat' hoīb': sed ē medi

ator et caput eccl̄ie esse legif' et intelligif'. Tertius mod' ē q̄ dāmō tot' ch̄rist' i' plenitudinē eu

iudā p̄fecti viri: in q̄ viro singuli mēbra sum'.

Quō credētib' p̄dicat: et prudētib' agnoscibile offerit: Non oia testimonia scripturarū

tā multa angusto tpe siue recolē siue explicare possum' q̄d oia tria ista genera p̄bem': s̄

si nō oia possum' ip̄robata relinq̄re: vt quibusdā cōmemorat' testimonijs: cetera q̄ cōmemorare nō sinimur p̄pter angustias t̄pis

p̄ vosp̄s iā obseruare i' scripturis et inuenire possitis. Ad p̄mū q̄ modū insinuādī dñi n̄f

Iesu xpi saluatoris vnici filij dei p̄ quē facta sūt oia: p̄tinet illud q̄d nobilissimū et p̄clarissimū est in euāgelio fm̄ Jobem: In p̄ncipio

erat v̄bū: et v̄bū erat apud deū: et deus erat v̄bū: hoc erat i' p̄ncipio apud deū: oia p̄ ip̄m facta sūt: et sine ip̄o factū est nihil. Quō factū

est in illo vita erat: Et vita erat lux hoīm: et lux i' tenebris lucet: et tenebrę eā nō cōprehēderūt. Adirāda et stupēda v̄ba hęc: p̄usq̄ intelligant' amplectēda sūt. Partē cibo istā: ad

oēs tū pueniret cib': s̄ nō ad oēs tot' abus apponeret ori v̄fo. Sic q̄si quidā cib' et pot'

v̄boz nūc aponit' aurib' v̄fis: et tū totū ad oēs p̄uēit. An forte cū loqr' al' sibi tollit v̄nā syllabā: al' alterā: aut al' vnū v̄bū: al' alterū v̄bū? Si ita est tot' verba dicitur' sū: q̄t

hoīes video: vt ad oēs pueniāt vel v̄ba singula. Et facile quidē plura dico q̄ hic sūt hoīnes: et oia ad oēs pueniūt. Verbū q̄ hoīs

nō diuidit' p̄ syllabas vt oēs audiāt: et verbū dei p̄ frustra p̄cidit' vt vbiq̄ sit: Nūquid hęc

fr̄es sonātia atq̄ trāsētia v̄ba illi icōmuta-

bilit' p̄manēti v̄bo vlla ex pte cōparāda arbi

tratur? Aut ego q̄ hęc dixi: cōparauit? Sed quoq̄ mō insinuare vobis volui: vt de' q̄d

exhibet i' corp'alib' reb' valeat vobis ad credēda ea q̄ nōdū videtis de spiritalib' v̄bis.

Sed iā ad meliora trāsēam'. Nā v̄ba sonāt et abeūt. De spiritalib' cogitatioib' iusticiā

cogitate. Logitās iusticiā p̄stituit' i' istis p̄tibus occidētalib': cogitās iusticiā cōstituit' i' oriēte: v̄s sit vt ille totā iusticiā cogitet: et ille

non totam videat: et ille totā? Nam q̄ videt iusticiā fm̄ quā gerat aliquid: ipse iuste gerit. Videt intus: agit foris. Unde videt intus: si nihil sibi p̄esto est: Quia ipse in parte positus est: ad eandem partē nō peruenit et alteri' cogitatio. Cū aut' idē videas mēte

tu hic posit' q̄d videt ille tā longe posit': et totū tibi luceat: totū illi videat: q̄ ea q̄ diuina et incorporea sūt v̄biq̄ sūt tota: crede ver

bū totū in p̄te: totū in v̄tro. Crede em̄ hō de v̄bo dei: q̄ est de' apud deū. S̄ audi iā aliā

Insinuationē: aliū modū insinuandī ch̄ristū quē scriptura p̄dicat. Ea em̄ q̄ dixi: dicta sūt ante assūptā carnē. Nūc audi illud quō p̄dicat scriptura: Verbū inq̄t caro factū ē: et habi

tauit in nobis. Nā qui dixerat: In p̄ncipio erat v̄bū: et verbū erat apud deū: et de' erat verbū: hoc erat i' p̄ncipio apud deū: oia per ip̄m facta sūt: et sine ip̄o factū ē nihil: frustra nobis diuinitatē v̄bi p̄dicaret si v̄bi hūanitātē taceret. Ut em̄ illud videam: hic mecū

agif': vt purget ad illū p̄p̄lādū: infirmitati meę ip̄e subuenit. Suscipiēdo de natura humana ipsā naturā hūanā: fact' ē hō. Venit cū sumēto carnis ad eū q̄ iacebat i' via vuln

erat: vt parū fidē nostrā incarnatiōis sup̄e

cramēto informaret atq̄ nutrireret: faceretq̄ serensū intellectū ad videndū q̄d nunq̄ amissit p̄ id q̄d suscepit. Esse em̄ cepit hō: esse nō

desinit de'. Ergo hęc ē p̄dicatio dñi n̄f iesu xpi fm̄ q̄d mediator ē: fm̄ q̄d caput ē eccl̄ie: q̄d de' hō ē: et hō de' ē: cū dicat ioh̄es: Et v̄bū caro factū est: et habitauit i' nobis. Audi

te iam v̄trūq̄ i' illo notissimo capitulo pauli apli: Qui cū in forma dei esset inq̄t: nō rapinā arbitrat' ē esse eq̄lis deo: hoc ē i' p̄ncipio erat v̄bū: et v̄bū erat apud deū: et deus erat verbū. Quō apls dixit: Nō rapinā arbitrat' ē esse eq̄lis deo: si nō eq̄lis deo? Si autē pat' de': ille nō de': quō eq̄lis? Vbi q̄ ille ait: De' erat v̄bū: ibi iste: nō rapinā arbitrat' ē esse eq̄lis deo. Et vbi ille: v̄bū caro factū ē et habitauit i' nob: ibi iste: s̄ semetip̄m exina-

Job. 1.

Job. 1.

Luc. 10.

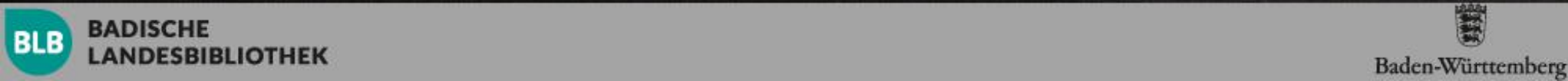
Job. 1.

Sermo XL Do. I. post oc. epi. Ser. II

niuit formā sui accipiēs. Attēdite: per h̄ ergo qđ hō fact⁹ ē: p̄ h̄ qđ x̄bū caro factū ē: r̄ habi-
tauit i nobis: p̄ h̄ semetip̄m exinanīuit formā
serui accipiēs. Quid enim exinanīuit? Nō vt
amitteret diuinitatē: s̄ vt idueret hūanitatē:
apparēs hoib⁹ qđ nō erat anteq̄ hō esset: Sic
apparēdo se exinanīuit: id est referās dignita-
tē maiestatis: r̄ offerēs carnē indumētū hūani-
tatis. Per id qđ semetip̄m exinanīuit formā
serui accipiēs: formā dei nō accipiēs. De for-
ma em̄ dei cū diceret: non dixit accepit: sed cū
in forma dei esset p̄stitit⁹ nō rapinā arbitrat⁹
est eē q̄lis deo. Ad formā aut̄ serui vbi ventū
est: Formā inq̄t serui accipiēs: p̄ hoc qđ media-
tor et caput ē ecclie: p̄ quē recōciliamur deo p̄
sacramētū hūilitatis r̄ passiōis r̄ resurrectōis
r̄ ascēsiōis r̄ iudicij futuri: vt duo illa audiant
cū semel locut⁹ sit de⁹. Ubi duo audiūt? Ubi
reddet vnicuiq̄ fm̄ opa sua. hoc qđ tenētes: no-
lite q̄stiones mirari hoim̄ qđ serpūt sic cancer:
quēadmodū dixit aplus: sed custodite aures
vras r̄ virginitatē mētis vře tanq̄ despōsati
ab amico spōsi vni viro vginē castā exhibere
christo. Virginitas em̄ vřa in mente: virgini-
tas corpis in paucis ecclie. Virginitas mētis
in oib⁹ fidelib⁹ eē debet. Hanc vginē vult
serpēs corrūpere: de quo idē apls dicit: Despō-
savi vos vni viro virgine castā exhibere x̄po.
Et timeo ne sic euā astutia sua serpēs decepir:
sic quoq̄ r̄ vři sensus corrūpan̄ r̄ excidāt a ca-
stitate qđ est in x̄po iesu. Vri inq̄t sensus: id est
vře mētis. Nā h̄ magis p̄pitiū ē. Sensus em̄
intelligunt hui⁹ corpis: vidēdi: audiēdi: odo-
randi: gustādi: tangēdi. Abentes n̄fas timuit
corrūpi aplus: vbi ē fidei vginitas. Adō p̄ge.
Nā virginitatē tuā serua: secūdanda postea i
amplēxū spōsi tui. Sepite qđ vt scriptū est: au-
res vras sp̄ntis. Turbauit s̄fes infirmos ecclie
q̄stio arrianorū: s̄ i dñi misericōdia supauit catho-
lica fides. Nō em̄ deseruit ille ecclia suā: r̄ si ad
r̄p̄s turbauit eā: ob h̄ turbauit vt sp̄ supplica-
ret ei a qđ i solida petra p̄firmaret: r̄ adhuc mu-
sitat sp̄s r̄ nō tacet: Querit pollicitatōe qđā
sciē deiscere de paradiso ecclie: quez nō pmittat
redire ad illū paradisu vñ p̄us hō defect⁹ ē. Intē-
dite fr̄es. Qđ gestū ē in illo paradiso: h̄ gerit in
ecclia. Nemo vos seducat ab isto paradiso. Suf-
ficiat qđ illinc lapsi sum⁹: vñ expti corrigamur.
Ipe ē serpēs qđ semp suggerit iniquitatē: impie-
tatē. Ipe aliqñ pmittit ipunitatē: quēadmo-
dū r̄ ibi pmittit dicēs: Nūquid morte morie-
mini? Ipe talia suggerit: vt modo male viuāt

christiani. Nūquid oēs inq̄t p̄ditur⁹ est deus?
Nūquid oēs dānaturus ē de⁹? Ille dic̄ dāna-
bo: ignoscā eis qđ se mutauerint. Adutēt facta
sua: muto minas meas. Ipse est qđ murmu-
rat r̄ musitat r̄ dicit: Ecce vbi scriptū est: Pat-
malor me ē: r̄ tu illū dicis equalē p̄ri? Accipio
qđ dicit: Et vtrūq̄ accipio qđ dicit. S̄ vtrūq̄
accipio: qđ vtrūq̄ lego. Quare tu vnū accipis
r̄ vnū nō vis? Nā mecū vtrūq̄ legisti. Ecce p̄
maior me ē: accipio nō a te: s̄ ab euāgelio: r̄ tu
esse filiū q̄lē deo patri: accipe ab ap̄lo. Cōiun-
ge vtrūq̄: vtrūq̄ cōcordet: qđ qđ locut⁹ ē p̄ Jo-
hannē in euāgelio: ipse locut⁹ ē p̄ paulū i epla.
Nō pōt ipse secū discordare: s̄ tu cōcordiā scri-
pturaz nō vis intelligere: cū amas ipse litiga-
re. Sed ex euāgelio inq̄t probō: Pater maior
me ē. Et ego ex euāgelio p̄bo: Ego r̄ pat̄ vnū
sum⁹. Quō vtrūq̄ verū est? Quō nos docet
ap̄lus: Ego r̄ pat̄ vnū sum⁹? Qui cū in forma
dei esset: nō rapinā arbitrat⁹ ē esse q̄lis deo.
Audi: Pat̄ maior me ē: Sed semetip̄m exina-
niuit formā sui accipiēs. Ecce ego ostēdo q̄re
maior ē: tu ostēde in qđ equalis nō est. Vtrūq̄
em̄ legim⁹: Adinor ē patre inquātū fili⁹ hois
est. Equalis p̄ri inquātū fili⁹ dei: qđ deus erat
x̄bū. Adiator: r̄ de⁹ r̄ hō. De⁹ equalis p̄ri:
hō minor ē patre. Est qđ r̄ q̄lis r̄ minor. Q̄lis
in forma dei: minor i forma serui. Tu qđ dic: vñ
q̄lis r̄ minor? Nūquid alia pte equalis: r̄ alia
pte minor? Ecce excepta susceptōe carnis: ostē-
de mihi q̄lem r̄ minorē. Vñ demonstratur⁹ es
volo videre. Attēdite impietatē stolidā carnē
sapere: quō sc̄ptū ē: Sapere fm̄ carnē mors ē.
Hic s̄ste. Seq̄stro adhuc: r̄ nōdū loqr̄ de incar-
natiōe dñi n̄si iesu x̄pi vnici filij: s̄ tanq̄ nōdū
factū sit qđ iā factū est. Attēdo tecū: In p̄nci-
pio erat x̄bū: r̄ x̄bū erat apud deū: r̄ de⁹ erat
x̄bū: hoc erat i p̄ncipio apud deū. Attēdo te-
cū: Qui cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitra-
tus est eē q̄lis deo. Vbi mihi ostēde r̄ minorē.
Quid dicitur⁹ es? Diuisur⁹ es deū p̄ q̄litates:
id est p̄ quāsdā affectiōes corpales vel aiales
in q̄b⁹ aliud atq̄ aliud eē sentim⁹? Naturalit̄
dicere qđē possū: s̄ vtrū sit vt r̄ vos intelligen-
tis: deus viderit. Ergo vt dicere cōperā ante
susceptionē carnis: anteq̄ verbū caro fieret r̄
habitaret i nobis: ostēde minorē: ostēde q̄lem.
Nūquid aliud r̄ aliud de⁹: vt ex alia pte sit mi-
nor illo fili⁹: et ex alia pte illo q̄lis? Veluti sic
dicam⁹: Corpa s̄ quedā. Possis mihi dicere:
Equalis ē in lōgitudine: s̄ minor ē in robore.
Plerūq̄ em̄ duo corpa talia occurrūt: vt statu

Sancti Augustini de tempore

ra longitudinis equalia sunt: robore autem unum sit
minus: alter maior. Ergo talia quasi corpora cogita-
turi sumus deum et filium eius? Cogitaturi sumus
eum qui totus in maria fuit: totus apud patrem: totus
in carne: totus super angelos? Auferat deus istas
cogitationes a cordibus christianorum. Item forte
ita cogitabis ut dicas et robore et longitudine
equales: sed colore dispares sunt. Ubi color: nisi
in corporibus? Ubi autem lux sapientie: ostende mihi
colorem iusticie. Si ista colorem non habet: tu illa
de deo non diceris: si pudoris colorem haberes.
Quid ergo dicitur? es? Potestate equalis sunt: sed mi-
nor filius prudentia. In iustus est deus: si minori pru-
dentie potestate dedit equalis. Si prudentia equalis
sunt: sed minor est filius potestate: inuidus est deus
quod equali prudentie potestate dedit minore. In
deo autem omne quod dicitur id ipsum est. Neque enim in deo
aliud potestas: et aliud prudentia: et aliud forti-
tudo: et aliud iusticia: aut aliud castitas. Quicquid
horum de deo dicitur: neque aliud et aliud intelli-
gitur: et nihil digne dicitur: quod hec animarum sunt quasi illa
lux prestat quodammodo: et per suis qualitatibus affi-
cit: quod cum oritur corporibus lux ista visibilis: si
auferatur unum est corporibus omnibus color: quod potest dicitur
dus est nullus color. Cum autem illata illustrauerit
corpora: quis ipsa unum modi sit: pro diuersis tamen
corporum qualitatibus diuerso eos nitore aspergit.
Ergo animarum sunt iste affectioes: que bene sunt affecte
ab illa luce que non afficit: et formate ab illa que non
formatur. Et ista de deo dicimus fratres: quod non inue-
nimus melius quod dicamus. Dico iustum deum: quod in
his humanis nihil melius quod dicamus inuenio. Nam
est ille ultra iusticia. Dicimus in scripturis: Iustus
deus et iusticias dilexit. Sed ibi dicitur et penitere
deum: ibi dicitur et nescire deum: Quis non exhor-
reat? Nescit deus: penitet deum? Ideo tamen
et ad ista verba salubriter scriptura descendit:
quod et tu exhortes: ne illa que magna putas digne
dicta arbitreris: atque ita si gratias quid ergo de deo
digne dicitur: aliquid fortassis tibi respondeat et di-
cat: quod iustus est: Alius autem isto melius intelliges
etiam hoc verbum dicat superari ab illius excellentia et
indigne de illo etiam hoc dicitur: quis congruenter
sine humana capacitate dicat: ut ille cum de scriptu-
ris probare voluerit: quod scriptum est: Iustus deus:
recte illi respondeat in eisdem scripturis positum esse: quod
penitet deum: ut quod istud non accipit sine consue-
tudinem loquentium sic solent homines penitere: sic et
illud quod dicitur: iustus supereminetque ipsi non con-
petere intelligat: quis hoc scriptura bene posue-
rit: ut per qualiacumque verba gradatim animus ad
id quod dici non potest perducatur. Iustum quidem deum di-
cis: sed intellige aliquid ultra iusticia que soles et de

homie cogitare. Sed scripturam iustum dixerunt:
propterea et penitentem dixerunt et nescientem: quod
iam non vis dicere. Quod ergo illa que iam exhorres intel-
ligis propter infirmitatem tuam dicta: sic et ista que
magnipendis pro aliqua firmitate validiore
dicta sunt. Qui autem et ista transcederit: et de deo
quatum homini procedit digne cogitare ceperit: in-
ueniet silentium ineffabili cordis voce laudan-
dum. Ergo fratres quod est in deo verus quod iusticia: **Ab**
quicquid de illo dixeris: hoc idem dicitur: cum tamen nihil
digne dicas: non potes dicere equalis esse patri filium
per iusticia: et non esse equalis per veritatem: aut equalis
per veritatem: et non equalis per scientiam: quod ex una re ali-
equalis est: ex omni re equalis est: quod omnia que ibi dicitur idem
sunt: et idem valent. Sufficit ergo quod dicere non potes
quod non sit equalis filius patri: nisi dederis diuersita-
tes qualesdam in suba dei. Quas cum dederis: for-
tas te mittit veritas: nec accedis ad illud san-
ctuarium dei ubi sincerissime vides. Cum autem non
possis equalis dicitur ex alia parte unequalis: quia non
sunt in deo partes ut possis dicere ex alia eum
esse equalis: ex alia minore: quia non sunt in deo
qualitates: sed deum non potes dicere equalis:
nisi omnimodo equalis. Ubi ergo potes dicere mino-
rem: nisi quod formam serui accepit? Itaque fratres hec
adverte. Si in scripturis regulam quamdam acceperis:
omnia vobis lux ipsa monstrabit. Sic ubi in-
ueneritis sine quod dicitur est equalis filium patri: sine
diuinitate accipite. Secundum formam vero serui as-
sumptam: minore accipite: sine quod dicitur est: Ego sum **Exo. 5.**
qui sum. Et sine quod dicitur est: Ego sum deus abraham: et
deus isaac: et deus iacob. Sic tenebitis: et quod in ci-
natura est: et quod in cinis miscella. Arbitror satis esse
dictum de illo etiam modo: quod deus non testis christus sal-
uator non caput ecclesie mediator factus per quem reco-
ciliamur deo: deus et homo insinuat in scripturis.
Tertio modo est quod totus christus sine ecclesia: id est ca-
put et corpus predicet. Item caput et corpus unus **Col. 1.**
christus: non quod sine corpore non est integer: sed quod et no-
biscum integer esse dignatus est: quod et sine nobis ipse
est integer: non solum in eo quod verbum est unigenitum
filium equalis patri: sed et in ipso homine quem suscepit:
et cum quo sit deus et homo est. Tertium fratres quod cor-
pus eius nos simus et nobiscum unum christus: Ubi inue-
nimus hoc: quod unum est christus caput et corpus: id est
corpus cum capite suo: sponsa cum sponso suo:
Quasi singulariter loquitur apud Esaiam. Terte **Isa. 61.**
unus idemque loquitur. Et videte quid ait: Velut
sponso alligauit mihi mitram: et velut sponsam
induit me ornamento: ut sponsus et sponsa. Cum
dicit sponsum sine capite: sponsam sine corpore:
duo videntur: et unus est. Alioquin quod membra
christi sumus: Aplo aptissime dicitur: Vos estis **1. Cor. 12.**

15. de Civitate
dei ca. 25.

Ps. 10.
Eccl. 6.

Exo. 5.

Col. 1.

Isa. 61.

1. Cor. 12.

Sermo XLI Do. II. post oc. Epi. Ser. I

corp^o christi & mēbra? Adēbra christi & corp^o su-
 mus oēs simul: nō q̄ hoc loco tñ sumus sed p
 vniuersā terrā: nec q̄ tñ hoc tpe. S; qd̄ dicā?
 Ex abel iusto vsq; in finē seculi q̄ diu generāt
 & generant boies: q̄sq; iustoz p hāc vitā trāsī
 tū facit: quicqd̄ nūc: id est nō in loco sed i hac
 vita: q̄cqd̄ post nascentiū futurū ē: totū h̄nū
 corp^o christi: Singuli autē mēbra christi. Si q̄
 oēs corp^o: singuli mēbra: est vtiq; caput cuius
 hoc sit corp^o. Et ipse ē inqt̄ caput cōepis ecclie
 p̄mogenit^o: ipse p̄matū tenēs. Et qz de illo ait
 etiā q̄ sp̄ caput oīs p̄ncipat^o et potestatis sit:
 adiūgī ista ecclia q̄ nūc pegrina est illi cēlesti
 ecclie vbi angelos cūes habem^o: qz equales
 nos futuros post resurrectionē corp^o impu-
 dētē nob̄ arrogarem^o: nisi veritas p̄misset
 dicēs: Erūt cōles angelis dei: & sit vna ecclia:
 ciuitas regis magni. Sic q̄ aliqñ in scripturis
 insinuat x̄ps: vt intelligas v̄bū equalē patri.
 Sic aliqñ: vt intelligas mediatorē: cū v̄bū ca-
 ro factū est vt habitaret i nobis: cū ille vnige-
 nitus p̄ quē facta sūt oīa: nō rapinā arbitrat^o
 est esse cōlis deo: sed semetipm̄ exmanuit for-
 mā serui accipiēs: fact^o obediēs vsq; ad mor-
 tem: mortē autē crucis. Sic autē aliqñ vt intelli-
 gas caput & corp^o: exponēte ipso ap̄lo ap̄tissi-
 me qd̄ dictū est de viro & vxore i Genesi: Erūt
 inqt̄ duo in carne vna. Videte ipm̄ exponen-
 tē: vt nō cōiecturis nris aliqd̄ ausi dicē videā-
 mur. Erūt em̄ inqt̄ duo i carne vna: & addidit:
 Sacramētū h̄ magnū ē. Et ne adhuc putaret
 q̄sq; in vno esse & vxore fm̄ naturalē vtriusq;
 sexus copulationē corporalēq; mixturā: Ego
 autē dico inquit in x̄po & ecclia. Scdm̄ hoc q̄ q̄
 in x̄po & ecclia accipit qd̄ dictū est: Erūt duo i
 carne vna: nō tam duo s; vna caro est. Et quō
 sp̄sus & sp̄sa: sic caput & corp^o: qz caput mu-
 liens vir. Siue q̄ dicā caput & corp^o: siue dicā
 sp̄sus & sponsa: vnū intelligite. Ideoq; idēz
 apl̄s cū esset adhuc saul^o audiuit: Saule sau-
 le qd̄ me p̄sequeris: qm̄ corp^o capiti adiungī.
 Et cū iā christi p̄dicator patere ab alijs q̄ p̄se-
 cutor ip̄e fecerat: Ut sup̄lea inqt̄ q̄ desūt p̄su-
 rarū christi i carne mea: ad p̄suras christi ostē-
 dens p̄tinere id qd̄ patiebat. Quod non pōt
 intelligi fm̄ caput qd̄ iā in celo nihil tale patit
 s; fm̄ corpus: id est ecclia: Ad corpus cū suo
 capite vn^o x̄ps ē. Exhibete q̄ vos dignū corp^o
 tali capiti: dignā sponsā tali sponso. Nō pōt
 h̄c caput illud nisi condignū corpus. Nec ille
 vir tant^o nisi cōdignā ducat vxorē: vt exhibe-
 rez sibi inqt̄ gloriosā ecclia: nō habentē ma-
 culā: aut rugā: aut aliqd̄ eiusmodi. Hec ē sp̄s
 sa christi: nō habēs maculā aut rugā. Nō vis

habere maculā: fac qd̄ scriptū est: Lauamini:
 mūdi estote: auferte nequicias de cordib^o ve-
 stris. Nō vis h̄c rugā: extendere in crucē. Nō
 em̄ tantū opus est vt lauenis: sed etiā vt extē-
 daris: vt sis sine macula aut ruga. Per laua-
 crū em̄ auferunt peccata. Per extensionem sit
 desiderū futuri seculi p̄pter qd̄ ch̄st^o cruci-
 fixus est. Audi ipm̄ paulū loq̄: Nō inquit ex
 operib^o iusticie q̄ nos fecim^o: sed fm̄ suā mise-
 ricordia saluos nos fecit p̄ lauacrū regenerati-
 onis. Audi eundē extēsum: Ea inquit q̄ retro
 sunt oblit^o: in ea q̄ ante sūt extēsus: fm̄ inten-
 tionē sequor ad palmā sup̄ne vocatiōis dei in
 christo iesu dño nro: cui est oīs honor & gloria
 in secula seculozū: Amen.

Dñica sc̄da p^o octa. festi Epiphanię & nuptijs facti i chana galilee: Ser. I

Omni & saluatoris nri x̄tus fr̄s cha-
 nani p̄senti lectiōe euidentē ostēdit:
 cū mirabilia ei^o nō obscuritate v̄borū
 s; eloquij puritate narrant. Deniq; euāgelista
 ita mysterij interna custodit: vt rem gestā fido
 sermone designet. Sic em̄ ait: Vocat^o est dñs
 iesus ad nuptias & mat̄ sua. Nec dedignat^o ē
 cōuersationē hoīm: q̄ vsum carnis exceperat.
 Nec secularia instituta p̄tēpsit: qui ad h̄c ve-
 nerat corrigēda. Interfuit nuptijs: vt concor-
 dię iura firmaret. Interfuit nuptijs & comessati-
 ones nō renuit nuptiaz: vt psalmos & tympa-
 na ad dei p̄fio gl̄iā p̄dicāda p̄citatet: vt p̄ ho-
 noraret in filio: & a p̄e fili^o nosceret. Erat inqt̄
 mat̄ ei^o ibi. Libētē maria ad has nuptias
 venit: in q̄ dei mirabilia cōprobat. Vinū di-
 uina suggestiōe suggeret defecisse. Nūquid la-
 tere deū poterat: qd̄ in ea domo in q̄ erat ge-
 reret? Sed nō ignorans rerū de^o r̄didit: Quid
 mihi & tibi ē mulier? Nōdū venit hora mea.
 Hac r̄fisione interim debem^o aduertere: qd̄ de
 nuptiali vino ps̄ aliq̄ adhuc forte refederat.
 Ideo nōdū erat dñi plena hora x̄tutū: ne mi-
 scere magis elemēta q̄ mutare videret. Sed
 ait: Nōdū venit hora mea: vt ita sint dei mira-
 bilia manifesta: vt nec argumētō valeat inimi-
 cus: nec p̄fida iude^o insimulet. Et dicit maria
 m̄stris: Quicūq; dixerit vob̄ facite. Bene-
 mat̄ dñica credulitate suadet m̄stris vt nō de-
 sint vna prandētib^o. Quicūq; dixerit facite.
 Intelligim^o iā esse mysteriū: cū dei mādata se-
 nosse sollicitē m̄ hortat. Ait dñs iesus ad m̄-
 stros: Implete hydrias aq̄. Et cū ip̄lessēt: ait:
 haurite nūc & ferte architriclino. Ad cū prin-
 ceps architriclinij accepisset: statim intellexit vī-
 na illata poster^o esse sublimia. Et cū nesciret
 quod domin^o fecisset: sponso ait: Quid tam

Col. 1.
 Mat. 22.
 Job. 1.
 Pbil. 2.
 Gen. 1.
 Ep. 5.
 Mat. 9.
 Col. 1.
 Ep. 5.
 2. Pet. 18.

Es. 1.
 Tit. 5.
 Pbil. 3.
 Ser. XLI.
 Job. 2.
 B
 e 5